

ಪುರಂದರದಾಸ ಅಧ್ಯಯನ ಪೀಠದ
ಪ್ರಕಟಣೆ ಮಾಲೆ

ದಾಸಸಾಯಿತ್ಯ ರೈಪಿಡಿ

ಸಂಪಾದಕರು

ಡಾ. ಸ್ವಾಮಿರಾವ್ ಕುಲಕರ್ಣಿ

ಡಾ. ಶಿವಾನಂದ ಎಸ್. ವಿರಕ್ತಮಠ

ಡಾ. ಸುಚೇತಾ ನವರತ್ನ

DAASASAAHITYA KAIPIDI
(A Hand book of Dasa Literature)

Edited by

Dr. Swamirao Kulkarni

Rtd. Professor, Gulabarga-585103

Dr. Shivananda S. Viraktamath

Professor, Department of Womens Studies

Kannada University, Hampi, Vidyaranya-583 276

Dr. Sucheta Navaratna

Associate Professor, Department of Studies in Dravidian Culture

Kannada University, Hampi, Vidyaranya-583 276

A Publication of Purandara Dasa Study Chair

Published by

Dr. H.D. Prashanth

Director, Prasaraanga

Kannada University, Hampi

Vidyaranya 583 276

Pages: 14 + 284 Price: 260/-

www.kannadauniversity.org

First Impression: 2022

ISBN 978-93-92484-50-6

© ಕನ್ನಡ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ, ಹಂಪಿ, ೨೦೨೨

ಬೆಲೆ: ರೂ. ೨೬೦/-

ಮುಖಪುಟ: ಕೆ.ಕೆ. ಮಹಾಳಿ

ಅಕ್ಷರ ಸಂಯೋಜನೆ: ಸವಿತ ಗ್ರಾಫಿಕ್ಸ್, ಕಮಲಾಪುರ, ಮೊ. ೯೪೮೦೨೫೭೩೯೨

ಪುಸ್ತಕ ದೊರೆಯುವ ಸ್ಥಳ

ಸರಸ್ವತಿ ಪುಸ್ತಕ ಮಾರಾಟ ಮಳಿಗೆ

ಕನ್ನಡ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ, ಹಂಪಿ, ವಿದ್ಯಾರಣ್ಯ ೫೮೩ ೨೭೬

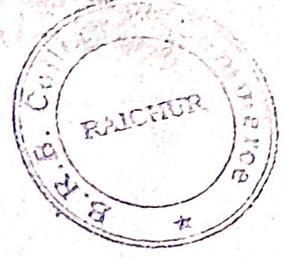
ಕನ್ನಡ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ಕಚೇರಿ

ಸಂ. ೧, ಕಾನೂನು ಕಾಲೇಜಿನ ಹಳೆಯ ಕಟ್ಟಡ, ಮೈಸೂರು ಬ್ಯಾಂಕ್ ವೃತ್ತ

ಆರಮನೆ ರಸ್ತೆ, ಬೆಂಗಳೂರು ೫೬೦ ೦೦೯, ದೂರವಾಣಿ: ೦೮೦-೨೨೩೭೨೩೮೮

ಮುದ್ರಣ

ಮಾರ್ಕೆಟಿಂಗ್ ಕಮ್ಯುನಿಕೇಶನ್ಸ್ ಆಂಡ್ ಅಡ್ವರ್ಟೈಸಿಂಗ್ ಲಿಮಿಟೆಡ್, ಬೆಂಗಳೂರು

ಪರಿವಿಡಿ

'ಕನ್ನಡವು ಕನ್ನಡವ ಕನ್ನಡಿಸುತಿರಬೇಕು' / 3

ಸಂಚಾಲಕರ ಮಾತು / 6

ಪ್ರಾಸ್ತಾವಿಕ / 9

೧. ಚಾರಿತ್ರಿಕ ಅವಲೋಕನ / ೧
ಡಾ. ಕೃಷ್ಣಕೊಲ್ಹಾರ ಕುಲಕರ್ಣಿ
೨. ಭಕ್ತಿ ಪರಂಪರೆ ಮತ್ತು ದಾಸಸಾಹಿತ್ಯ / ೩೧
ಡಾ. ಕೆ. ಗೋಕುಲನಾಥ
೩. ದಾಸಸಾಹಿತ್ಯದ ತಾತ್ವಿಕ ಮೀಮಾಂಸೆ / ೫೦
ಡಾ. ಟಿ.ಎನ್. ನಾಗರತ್ನ
೪. ದಾಸಸಾಹಿತ್ಯದ ಉಗಮ ಮತ್ತು ವಿಕಾಸ / ೫೭
ಡಾ. ಸ್ವಾಮಿರಾವ್ ಕುಲಕರ್ಣಿ
೫. ಶ್ರೀ ನರಹರಿತೀರ್ಥರು / ೮೯
ಪ್ರೊ. ಶಾಶ್ವತಸ್ವಾಮಿ ಮುಕ್ಕುಂದಿಮಠ
೬. ಶ್ರೀವಾದರಾಜರು / ೧೦೨
ಪ್ರೊ. ಎ.ವಿ. ನಾವಡ
೭. ಶ್ರೀವಾದಿರಾಜರು / ೧೧೮
ಡಾ. ಶೀಲಾದಾಸ ರಾಯಚೂರು
೮. ಶ್ರೀ ವ್ಯಾಸರಾಜರು / ೧೪೦
ಡಾ. ಅರಳುಮಲ್ಲಿಗೆ ಪಾರ್ಥಸಾರಥಿ
೯. ಶ್ರೀ ಪುರಂದರದಾಸರು / ೧೭೨
ಡಾ. ಬಸವರಾಜ ಸಬರದ
೧೦. ದಾಸಕವಿ ಕನಕರ ಲೋಕಾರ್ಥ / ೨೦೫
ಶ್ರೀ ಕಾ.ತ. ಚಿಕ್ಕಣ್ಣ
೧೧. ಕನಕದಾಸರ ಕಾವ್ಯಗಳು / ೨೧೫
ಡಾ. ರಾಜಶ್ರೀ ಕಲ್ಲೂರಕರ

ಶ್ರೀಶ. ೧೪೮೦ರಲ್ಲಿ ಇವರು ತುಳು ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು. ದಕ್ಷಿಣ ಕನ್ನಡ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಹೂವಿನಕರೆಯೆಂಬುದು ಸಣ್ಣ ಹಳ್ಳಿ ಅಲ್ಲಿ ರಾಮಭಟ್ಟ - ಗೌರಿದೇವಿ ದಂಪತಿಗಳ ಮಗನೇ ವರಾಹ. ವಾಗೀಶ ತೀರ್ಥರರಿಂದ ಅನುಗ್ರಹಿತನಾದ ವರಾಹ ಮುಂದೆ ವಾದಿರಾಜನಾಗಿ ಎಂಬ ವರ್ಷಕ್ಕೆ ಸನ್ಯಾಸ ದೀಕ್ಷೆ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ.

ವಾದಿರಾಜರ ಪ್ರತಿಭೆ, ವಾಕ್ಯಮಿತ್ಯಕ್ಕೆ ಗುರುಗಳು ಮನಸೋತಿದ್ದರು. ಆದ್ದರಿಂದ ಗುರುಗಳು ಬಾಲಯತಿಗೆ 'ವಾದಿರಾಜ' ಎಂದು ಹೆಸರಿಸಿದರು. ಈ ಹೆಸರು ಅನುಭವಕವಾಯಿತು. ಆರಂಭದಲ್ಲಿ ವಾದಿರಾಜರು ವಿದ್ಯಾನಿಧಿತೀರ್ಥರಲ್ಲಿ ವಿದ್ಯಾರಂಭ ಮಾಡಿದರು. ಆನಂತರ ವ್ಯಾಸರಾಯರಲ್ಲಿ ಶಿಷ್ಯತ್ವ ವಹಿಸುತ್ತಾರೆ. ಇದಕ್ಕೆ ಅವರೇ ರಚಿಸಿದ 'ಶ್ರೀವಾದರಾಜ ಅಷ್ಟಕದಲ್ಲಿ ತಮ್ಮನ್ನು ಶ್ರೀ ವ್ಯಾಸರಾಜಯತಿ ಶಿಷ್ಯ ಗಣಪರ್ವಣ' ಎಂದು ಕರೆದಿರುವುದು. ಪುರಂದರದಾಸರ ವ್ಯಾಸರಾಯ ಸುಳಾದಿಯಲ್ಲಿ ಧರೆಯೊಳು ವಿಜಯಿಂದ್ರ ವಾದಿರಾಜರೆಂಬ ಪರಮ ಶಿಷ್ಯರ ಪಡೆದು ಮೆರದ^೧ ಎಂದು ಸ್ತುತಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಈ ಎಲ್ಲಾ ಆಧಾರಗಳಿಂದ ವಾದಿರಾಜರು ವ್ಯಾಸರಾಯರ ಶಿಷ್ಯತ್ವ ವಹಿಸಿದ್ದರು ಎಂದು ಸಾಧಿತವಾಗುತ್ತದೆ.

ವಾದಿರಾಜರು ಮಹಾನುಭಾವರು. ಇವರ ಕುರಿತಾಗಿ ಮಧ್ವಾನುಯಾಯಿಗಳಿಗೆ ಅಪಾರ ಅಭಿಮಾನವಿದೆ. ಮುಂದೆ ಇವರು ಭಾವೀ ಸಮೀರರಾಗಲಿದ್ದಾರೆ. ವಾದಿರಾಜರು ಮಠದ ಅಧಿಕಾರ ವಹಿಸಿಕೊಂಡ ನಂತರ ಮಧ್ವತತ್ವ ಪ್ರಸಾರಕ್ಕೆ ಕಂಕಣ ಬದ್ಧರಾದರು. ತಮ್ಮ ಜೀವನವನ್ನೇ ಸಮರ್ಪಿಸಿದರು. ಭಾರತದ ಉದ್ದಗಲಕ್ಕೂ ಸಂಚರಿಸಿ ಪವಿತ್ರ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳನ್ನು ಸಂದರ್ಶಿಸಿದರು. ಆ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳ ಮಹತ್ವದ ಕುರಿತಾಗಿ ಕೃತಿ ರಚಿಸಿದರು. ಇದರ ಪ್ರತಿಫಲವೇ "ತೀರ್ಥ ಪ್ರಬಂಧ" ಸಂಸ್ಕೃತ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿದೆ.

ವಾದಿರಾಜರ ತಾಯಿ ಗೌರಮ್ಮ ತಮಗೆ ಮಗ ಹುಟ್ಟಿದರೆ ಲಕ್ಷಾಭರಣ ಮಾಡಿಸುವುದಾಗಿ ದೇವರಲ್ಲಿ ಹರಕೆ ಹೊತ್ತಿದ್ದಳಂತೆ. ಈ ವಿಷಯ ವಾದಿರಾಜರಿಗೆ ತಿಳಿದು ವೇದವ್ಯಾಸ ವಿರಚಿತ ಮಹಾಭಾರತದಲ್ಲಿಯ ಒಂದು ಲಕ್ಷ ಕಠಿಣ ಶಬ್ದಗಳಿಗೆ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನ ಮಾಡಿದರಂತೆ. ಆ ಕೃತಿಗೆ 'ಲಕ್ಷಾಭರಣ' ಎಂದು ನಾಮಕರಣ ಮಾಡಿದರಂತೆ.

ವಾದಿರಾಜರು ವೆಂಕಟೇಶನ ದರ್ಶನಕ್ಕಾಗಿ ತಿರುಪತಿಗೆ ಹೋದಾಗ ಇಡೀ ಬೆಟ್ಟವೇ ಸಾಲಿಗ್ರಾಮ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಕಾಣಿಸಿತಂತೆ. ಆಗ ವಾದಿರಾಜರು ಮೋಣಕಾಲಿನಿಂದ ಬೆಟ್ಟವನ್ನು ಏರಿದರಂತೆ. ಕಾಲ್ನಡಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಬೆಟ್ಟವರುವವರು ಇಂದಿಗೂ ಆ ಸಂಪ್ರದಾಯವನ್ನು ಮುಂದುವರೆಸಿಕೊಂಡು ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದಾರೆ.

ವಾದಿರಾಜರು ಸ್ನೇಹಪರ ನಿಲುವಿನವರು. ಧರ್ಮಸ್ಥಳದ ದೇವರಾಜ ಹೆಗ್ಗಡೆಯವರು ವಾದಿರಾಜರನ್ನು ಭಿಕ್ಷೆ ಸ್ವೀಕರಿಸಲು ಆಹ್ವಾನಿಸಿದಾಗ ಸಂತೋಷದಿಂದ ಆಗಮನಿಸಿದರಂತೆ. ಹೆಗ್ಗಡೆಯವರ ಅಪೇಕ್ಷೆಯಂತೆ ಮಂಜುನಾಥನ ಮೂರ್ತಿ ಪ್ರತಿಷ್ಠಾಪಿಸಿ ಗೌರವಕ್ಕೆ ಪಾತ್ರರಾದರಂತೆ. ಧರ್ಮಸ್ಥಳವನ್ನು ಆಗ 'ಕುಡುಮ' ಎಂದು ಕರೆಯಲಾಗುತ್ತಿತ್ತು.

ವಾದಿರಾಜರು 'ಧರ್ಮಸ್ಥಳ' ಎಂದು ನಾಮಕರಣ ಮಾಡಲಾಗಿ ಆ ಕೆಸರಿ 'ಇಂದಿಗೂ
ಪ್ರಖ್ಯಾತಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿದೆ. ಮೂಡಬಿದರೆಯ ಬೈಸ ರಾಜನೊಬ್ಬ ಅವರನ್ನು ಆಹ್ವಾನಿಸಿ
ಪಟ್ಟವಿಠಲನ ವಿಗ್ರಹವಿತ್ತು ಗೌರವಿಸಿದರಂತೆ. ವಾದಿರಾಜರು ಉಡುಪಿಯ ಕುಶಲಕರ್ಮಿಗಳಿಗೆ
ಅನೇಕ ಶಿವದೇವಾಲಯಗಳಿಗೆ ಭೇಟಿ ಇತ್ತ ವಿವರಗಳು ಸಾಹಿತ್ಯದಿಂದ ತಿಳಿದುಬರುತ್ತವೆ.

ಒಮ್ಮೆ ಒಬ್ಬ ಸ್ವರ್ಣಕಾರ ಗಣಪತಿಯ ಮೂರ್ತಿಯನ್ನು ಸಿದ್ಧಪಡಿಸುತ್ತಿದ್ದನಂತೆ.
ಆದರೆ ಅದು ಹಯಗ್ರೀವ ಆಕಾರ ಪಡೆಯುತ್ತಿತ್ತಂತೆ. ಕೊನೆಗೆ ಸ್ವರ್ಣಕರ ಆ
ಮೂರ್ತಿಯನ್ನು ವಾದಿರಾಜರಿಗೆ ನೀಡಿದನಂತೆ. ಅಂದಿನಿಂದ ವಾದಿರಾಜರು ವರಾಹ
ಮೂರ್ತಿಯೊಂದಿಗೆ ಹಯರೂಡಿ ಮೂರ್ತಿಯನ್ನು ಪೂಜಿಸತೊಡಗಿದರಂತೆ. ಆ
ಹಯಗ್ರೀವ ಮೂರ್ತಿಗೆ ಪ್ರತಿನಿತ್ಯ ಕಡಲೆ - ಬೆಲ್ಲದ ಪಾಯಸ ನಿವೇದಿಸಿ ಶಾಶ್ವ
ಸ್ವೀಕಾರ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರಂತೆ. ಕೆಲ ಕಿಡಿಗೇಡಿಗಳು ಈ ಪಾಯಸದಲ್ಲಿ ವಿಷ ಸೇರಿಸಿದರಂತೆ.
ಹಯಗ್ರೀವ ಚೂರೂ ಬಿಡದೆ ಎಲ್ಲಾ ಪಾಯಸ ಸೇವಿಸಲಾಗಿ, ಪಾರಾದರೂ ಹಯದ
ಕೊರಳಲ್ಲಿಯ ವಿಷವನ್ನು ಕಂಡು ನೊಂದುಕೊಂಡರಂತೆ. ಗುಟ್ಟೇಕಾಯಿಯನ್ನು
ತಿನ್ನಿಸಿದಾಗ ವಿಷಪರಿಹಾರವಾಯ್ತಂತೆ. ಈ ಎಲ್ಲಾ ಮೇಲಿನ ಘಟನೆಗಳನ್ನು ನೋಡಲಾಗಿ
ವಾದಿರಾಜರು ಸ್ನೇಹ ಸ್ವಭಾವದವರು. ಜನಪದ ಕಾಳಜಿ ಉಳ್ಳವರು. ಅಂಥವರಿಗೂ
ಕಿಡಿಗೇಡಿಗಳು ತೊಂದರೆ ಕೊಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಇಂಥಾ ವಿಚಾರಗಳು ಅಂದಿಗೂ ಇದ್ದವು.
ಇಂದಿಗೂ ಇರಬಹುದು.

ವಾದಿರಾಜರು ಸಂಸ್ಕೃತ ಭಾವಾ ಪಂಡಿತರು. ಕನ್ನಡ ಇಷ್ಟಾಭಿಮಾನಿಗಳು.
ಸಂಸ್ಕೃತದಲ್ಲಿ ಇವರು ಎಪ್ಪತ್ತಕ್ಕೂ ಹೆಚ್ಚು ಕೃತಿಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಅಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ
ಸಾಮಾನ್ಯರಿಗಾಗಿ ಆಡು ಭಾಷೆಯ ತುಳುವಿನಲ್ಲಿ ದಶಾವತಾರ ಸ್ತೋತ್ರ ರಚಿಸಿದರಂತೆ.
ಅವರನ್ನು ಪ್ರೀತಿ ಆದರಗಳಿಂದ ನೋಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದರಂತೆ. ಅನೇಕರು ಇಂದಿಗೂ
ವಾದಿರಾಜರನ್ನು ಆರಾಧಿಸುತ್ತಾರೆ.

ಯತಿ ಶ್ರೇಷ್ಠರಾದ ಇವರನ್ನು ಮಹಾರಾಜರೂ ಗೌರವಿಸಿದ್ದು ತಿಳಿದುಬರುತ್ತದೆ.
"ದೊರೆ ವೆಂಕಟಪತಿರಾಯ ಅವರಿಗೆ "ಪ್ರಸಂಗಾಭರಣ ತೀರ್ಥ" ಎಂಬ ಬಿರುದು
ಕೊಟ್ಟು ಗೌರವಿಸಿದ್ದರಂತೆ ಅಚ್ಯುತದೇವರಾಯ ಉಡುಪಿಯ ಶ್ರೀ ಮಠದ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗೆ
ನೆರವಾದರಂತೆ. ಸೋದೆಯ ಮಾಂಡಲಿಕ ಅರಸಪ್ಪನಾಯಕನ ಆಪತ್ತನ್ನು
ಪರಿಹರಿಸಿದ್ದರಿಂದ ಅವನು ಸೋದೆಯನ್ನೇ ದಾನವಾಗಿ ನೀಡಿದನಂತೆ. ಆಗ
ವಾದಿರಾಜರು ಅಲ್ಲಿ ತ್ರಿವಿಕ್ರಮರಾಯರ ಮಂದಿರ, ವೇಣುಗೋಪಾಲ - ಶ್ರೀ ಲಕ್ಷ್ಮೀಯರ
ಮಂದಿರ ಕಟ್ಟಿ ಮೂರ್ತಿ ಪ್ರತಿಷ್ಠಾಪಿಸಿ, ಧವಳಗಂಗೆ ಪಂಚತೀರ್ಥಗಳನ್ನು
ನಿರ್ಮಿಸುತ್ತಾರೆ. ತಮ್ಮ ಅಗಾಧವಾದ ಶಕ್ತಿಯಿಂದ ನಾರಾಯಣಭೂತವನ್ನು
ಒಲಿಸಿಕೊಂಡು ಭೂತರಾಜರಿಗೆ ಮಂದಿರ ನಾರಾಯಣಭೂತವನ್ನು ಒಲಿಸಿಕೊಂಡು
ಭೂತರಾಜರಿಗೆ ಮಂದಿರ ನಿರ್ಮಾಣ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಭೂತರಾಜರೇ ಕ್ಷೇತ್ರರಕ್ಷಕ.

ಶ್ರೀವಾದಿರಾಜರು

ಡಾ. ಶೀಲಾದಾಸ ರಾಯಚೂರು

ಹರಿದಾಸ ಸಾಹಿತ್ಯ ಕನ್ನಡ ನಾಡಿನ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ತವನಿಧಿ. ಕನ್ನಡ ಭಾಷೆಯ ಜನಪರ ಕಾಳಜಿಯ ಪವಿತ್ರವಾಹಿನಿ. ಉತ್ತಮ ಆಲೋಚನೆಯ ಅಮೃತ ಬಿಂದುವು. ಇಂಥ ಸಾಹಿತ್ಯ ಕಣಜಕ್ಕೆ ಹಲವಾರು ಹರಿದಾಸರು ತಮ್ಮ ಅಮೂಲ್ಯ ಕೊಡು ನೀಡಿದ್ದಾರೆ. ಅವರಲ್ಲಿ ವಾದಿರಾಜರೂ ಒಬ್ಬರು. ಕನ್ನಡ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಭಾಗ್ಯ ಧರ್ಮ ಪ್ರಚಾರ ಮಾಡಿದ ಮಹನೀಯರಲ್ಲಿ ಇವರೂ ಪ್ರಮುಖರು. ವಾದಿರಾಜ ಸಾಹಿತ್ಯ ಸೃಷ್ಟಿ ಅಪಾರವಾದದ್ದು. ಸಂಸ್ಕೃತ ಹಾಗೂ ಕನ್ನಡ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಸಾಹಿತ್ಯ ಕೃಷಿ ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ. ತತ್ವಶಾಸ್ತ್ರ, ಸಾಹಿತ್ಯ, ಧರ್ಮ, ಇತಿಹಾಸ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಅಪಾರ ಸಾಧನೆ ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ. ಪಂಡಿತರಿಂದ ಪಾಮರರವರೆಗೂ ಇವರ ಸಾಹಿತ್ಯ ಸೇವೆ ಪಸರಿಸಿದೆ.

ವಾದಿರಾಜರ ಜೀವನದ ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಲು ಐತಿಹ್ಯಗಳು, ಕೆಲವು ಕೃತಿಗಳು ಆಕರವಾಗಿವೆ. ರಘುನಾಥಾಚಾರ್ಯ ವಿರಚಿತ 'ಶ್ರೀಮದ್ಭಕ್ತರತ್ನಸಂಗ್ರಹ', ರಾಮಚಂದ್ರಾಚಾರ್ಯರ "ಶ್ರೀವಾದಿರಾಜ ಗುರುಚರಿತಾಮೃತ", ಷಟ್ಪುರಾಚಾರ್ಯರ "ಶ್ರೀವಾದಿರಾಜಗುಣರತ್ನಮಾಲಾ", ಬಿ. ಶ್ರೀನಿವಾಸ ಶೆಟ್ಟರ "ಶ್ರೀವಾದಿರಾಜ ಗುರುವರಚರಿತೆ", ಲಕ್ಷ್ಮೀರಮಣಾಚಾರ್ಯರ "ಋಜುತ್ವಚಂದ್ರೋದಯ" ಶ್ರೀ ಲಕ್ಷ್ಮೀಂದ್ರ ತೀರ್ಥರ "ಋಜುತ್ವಮಂಡನ" ಇತ್ಯಾದಿ. ಇದಲ್ಲದೆ ಕೆಲವು ಶಾಸನಗಳು ಹಾಗೂ ವಾದಿರಾಜರ, ಇತರ ಹರಿದಾಸರ ಕೃತಿಗಳನ್ನಾಧರಿಸಿ ವಾದಿರಾಜರ ಜೀವನದ ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ತಿಳಿಯಬಹುದು.

ಅಷ್ಟಮಠಗಳಲ್ಲಿ ಸ್ವಾಧೀನಮಠಕ್ಕೆ ಮೂಲ ಪುರುಷರೆಂದರೆ ವಿಷ್ಣುತೀರ್ಥರು. ಇವರು ಮಧ್ವಾಚಾರ್ಯರ ಸಹೋದರರು. ವಿಷ್ಣುತೀರ್ಥರಿಂದ ಹದಿನಾರು ತಲೆಗಳು ಕಳೆದ ನಂತರ ಹದಿನೇಳನವರೇ ವಾಗೀಶತೀರ್ಥರು. ವಾಗೀಶರು ತಮ್ಮ ಪೀಠಕ್ಕೆ ಸದ್ಗಂ, ಸದ್ವಿಧಿಸದ್ವರ್ತನಗಳ ಸ್ವಭಾವದ ಶಿಷ್ಯನನ್ನು ಹುಡುಕುತ್ತಿದ್ದರು. ವಾದಿರಾಜರು ಜನಿಸಿದ್ದು,

ವಿಚಾರಗಳು ವ್ಯಕ್ತವಾಗುತ್ತವೆ. "ಅನ್ನದಾಸೆಗೆ ಪರರಮನೆಯ ಬಾಗಿಲು ಕಾಯ್ದು ಅನೇಕ ಬಗೆಯಿಂದ ನೊಂದೆನೋ ಹರಿಯೆ ಅನ್ಯಥಾಪೊರಮೊಟ್ಟು ಪೋಗಲೀಸರು ಅವರು ಮನ್ನಿಸಿ ಕೃಪೆಯಿಂದ ಕೂಡಿಕೊಂಡಿಹರೊ ಅನಾಥ ಬಂಧು ಶ್ರೀಹಯವದನ ನಿನ್ನ ಮನೆಯ ಕುನ್ನಿಗಂಜಲನಿಬ್ಬಂತೆ ಎನ್ನರಕ್ಷಿಸೊ" ಎಂದು ಬೇಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ಹುಣ್ಣಿ ಪ್ರಕೃತಿ ಸಹಜ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆ. ಆ ಕಾರಣಕ್ಕಾಗಿ ಮಾನವ ಪರರನ್ನು ಆಶ್ರಯಿಸಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಅಂಥಾ ಬದುಕು ನನಗೆ ಸಹ್ಯವಾಗುತ್ತಿಲ್ಲ. ಅಂತಹ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯಿಂದ ನನ್ನನ್ನು ರಕ್ಷಿಸಿ ಪೊರೆಯೋ ಎಂದು ಬೇಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ನಿನ್ನ ಮೊರೆ ಹೋಗದೆ ನನ್ನ ಮೊರೆ ಹೋಗಲಿ.

'ಮೊಲೆಯುಂಬ ಹಸುಗೂಸು ಮಾತನಾಡಿ ತನ್ನ
ಮನದಭಿಷ್ಟವ ಪೇಳ್ದದೆ
ಚೀರಿ ಅಳುವುದೈಸೆ ಆದನರಿತು ಅದರ ತಾಯಿ
ಅಪ್ಪಿ ಮುದ್ದಾಡಿಸುತ್ತ
ಬಳಲಿಕೆ ಪೋಪಂತೆ ನಸು ಬಿಸಿ ಹಾಲನು
ಬಾಯೆಂದು ಕುಡಿಸುವಳು.
ಸಿರಿಲಲನೆಯರಸ ನಮ್ಮ ಈ ಪರಿಯಲಿ
ನೀನು ಲಾಲಿಸಿ ಸಲುಹಬೇಕಯ್ಯೆ."

ಎಂದು ಭಕ್ತ ಭಗವಂತನ ಸಂಬಂಧ ತಾಯಿ ಮಗನ ಸಂಬಂಧದಂತೆ ತಾಯಿ ತನ್ನ ಮಗುವಿನ ಬೇಕುಬೇಡಗಳನ್ನು ತಾನೇ ಅರಿತು ಹೇಗೆ ಪೂರೈಸುವಳೋ ಹಾಗೆ ನೀನು ಬಂದು ನನ್ನನ್ನು ವಾತ್ಸಲ್ಯದಿಂದ ಪಾಲಿಸು ಎಂದು ಬಿನ್ನಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ.

ದೇಹದ ನಶ್ವರತೆ, ಆತ್ಮೋದ್ಧಾರದ ಪಾರಮೃತೆಯ ಕುರಿತು ಏನು ಬಂದೆಯೋ ಜೀವವೆ ಶರೀರದೊಳು ವ್ಯರ್ಥವಾಗಿ ದಾನಧರ್ಮ ಮಾಡಲು ಆಗಿಲ್ಲ, ಹರಿಜ್ಞಾನವ ಅರಿತು ಪೂಜಿಸಿಲ್ಲ ಜ್ಞಾನಿ - ಸುಜ್ಞಾನಿಗಳ ಅರಿವಿಲ್ಲ. ಸ್ವತಃ ಉಂಡು - ಉಟ್ಟು ಸುಖಪಡಲಿಲ್ಲ. ತನಗೂ ಇಲ್ಲದ ಪರರಗೂ ನೀಡದ ಸ್ವಾರ್ಥ ಬುದ್ಧಿಯಿಂದ ಬದುಕುವ ಈ ದೇಹಕ್ಕೆ ಯಾಕೆ ಬಂದೆ ಜೀವವೆ' ಎಂದು ಮಾನವನ ಸಾರ್ಥಕತೆ ಬರೀ ಸ್ವಾರ್ಥ ತುಂಬಿದ ಕೆಲಸ ಕಾರ್ಯಗಳಿಲ್ಲ. ಪರಮಾರ್ಥ ಸಾಧನೆಯಲ್ಲಿದೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತಾರೆ.

ಗೋಪಿ ಗೀತದಲ್ಲಿ ಭಗವಂತನ ಸಂಗ ಎಷ್ಟು ಅಪ್ಯಾಯ ಮಾನವಾಗಿದೆ ಎಂಬುದನ್ನು 'ಒಲ್ಲೆ ದುರಿತಗಳೊಲ್ಲ ಪುಲ್ಲನಾಭಿನಸ್ಮರಣೆ ಇಲ್ಲದ ಇರಲೊಲ್ಲೆ' ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಪರಮಾತ್ಮನ ಸ್ಮರಣೆಯ ಹೊರತಾದ ಎಲ್ಲ ಕಾರ್ಯಗಳು ದುರಿತರಾಶಿಯನ್ನು ತಂದೊಡ್ಡುತ್ತವೆ ಎಂಬುದೇ ಇಲ್ಲಿಯ ಭಾವ. ದುರ್ಜನರ, ಸಂಗ, ಸಜ್ಜನರ ವಿರಸ ಅಬ್ಜಬಾಣನ ಮೇಳ, ಪಂಡಿತನೆಂಬ ಅಹಂಕಾರ, ಅಹಿತಸುಖಿಗಳು, ಕ್ಷುಲ್ಲಕ ದೇವರ

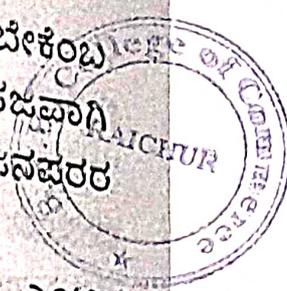
ಸೋದಿಗೆ ಹೋದ ಭಕ್ತರು ಮೊದಲು ಭೂತರಾಜರ ದರ್ಶನ ಮಾಡಬೇಕೆಂಬ ಪ್ರತೀತಿ ಇದೆ. ಕರಾವಳಿ ತೀರದ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಭೂತಾರಾಧನೆ ಸಹಜವಾಗಿ ಆಚರಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ. ಇಂಥಾ ಭೂತಾರಾಧನೆಯ ಸಂಪ್ರದಾಯ ರೂಢಿಸಿ ಜನಪರರ ಆಲೋಚನೆಗಳಿಗೆ ಬೆಂಬಲವಾಗಿದ್ದಾರೆ.

ಮಧ್ಯಾಚಾರ್ಯರು ಉಡುಪಿಯಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನನ್ನು ಪ್ರತಿಷ್ಠಾಪಿಸಿ ತಮ್ಮ ಎಂಟು ಜನ ಶಿಷ್ಯರಿಗೆ ಪ್ರತಿ ಎರಡು ತಿಂಗಳು ಪೂಜೆ ಮಾಡಲು ಏರ್ಪಾಡು ಮಾಡಿದರಂತೆ. ಮುಂದೆ ಈ ಪದ್ಧತಿಯನ್ನು ಎರಡು ವರ್ಷಕ್ಕೆ ವಾದಿರಾಜರು ಬದಲಾಯಿಸಿದರಂತೆ. ಇಂದಿಗೂ ಪ್ರತಿ ಎರಡು ವರ್ಷಕ್ಕೆ ಪರ್ಯಾಯ ಪದ್ಧತಿಯಲ್ಲಿ ಅಷ್ಟಮಠಗಳು ಪೂಜಾ ಕೈಂಕರ್ಯವನ್ನು ಕೈಕೊಳ್ಳುತ್ತಿವೆ.

ತಮ್ಮ ಜೀವಿತಾವಧಿಯಲ್ಲಿ ಐದು ಪರ್ಯಾಯ ನಡೆಸಿದ ಯತಿಗಳು ವಾದಿರಾಜರು. ಇವರ ಮಾರ್ಗದರ್ಶನದಲ್ಲಿಯೇ ಅನಂತೇಶ್ವರ ಮತ್ತು ಚಂದ್ರಮೌರೇಶ್ವರ ದೇವಾಲಯಗಳನ್ನು ಕಟ್ಟಿಸಿದರಂತೆ. ಭಾಗವತ ಭಜನೆಯ ಕ್ರಮವನ್ನು ಜಾರಿಗೆ ತಂದರು. ಇದರಿಂದ ಪ್ರೇರಿತರಾದ ಉಳಿದ ಮಠಗಳವರೂ ಭಜನಾಕ್ರಮವನ್ನು ಜಾರಿಗೆ ತಂದರು. ಇಂದಿಗೂ ಅಷ್ಟಮಠದಲ್ಲಿ ಈ ಪದ್ಧತಿ ಜಾರಿಯಲ್ಲಿದೆ. ಇಂಥಾ ಅನೇಕ ಸಾಹಿತ್ಯಿಕ-ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಕಾರ್ಯಚಟುವಟಿಕೆಯಲ್ಲಿಯೇ ತಮ್ಮ ಜೀವನಾವಧಿಯನ್ನು ಕಳೆದರು. ತಮ್ಮ ಬದುಕಿನ ಕೊನೆಯ ದಿನಗಳನ್ನು ಸೋದೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಕಳೆದರು. "ಕ್ರಿ.ಶ. ೧೬೦೦ ಅಂದರೆ ಶಾಲಿವಾಹನ ಶಕೆ ೧೫೨೨ನೆಯ ಶಾರ್ವರಿ ಸಂವತ್ಸರ ಫಾಲ್ಗುಣ ಬಹುಳ ತದಿಗಿಯಂದು ಶ್ರೀವಾದಿರಾಜರು ಸಶೀಕಿರಿಗಳಾಗಿಯೇ ವೃಂದಾವನ ಪ್ರವೇಶ ಮಾಡಿದರೆಂದು ತಿಳಿದುಬರುತ್ತದೆ." ಇಂದಿಗೂ ಈ ಕ್ಷೇತ್ರದ ಭಕ್ತ ಮಂಡಳಿಗೆ ಆಪಾರ ನಂಬಿಕೆ ಇದೆ. ತಮ್ಮ ಕಷ್ಟ ಪರಿಹಾರ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲು ಈ ಕ್ಷೇತ್ರಕ್ಕೆ ಆಗಮಿಸಿ ಸೇವೆಗೈದು ಅಪೇಕ್ಷಿತ ಫಲವನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದಾರೆ.

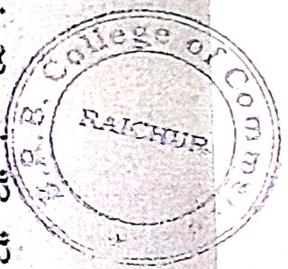
ವಾದಿರಾಜರು ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ೩೨೦ ಕೀರ್ತನೆಗಳನ್ನು, ೧೬ ಸುಳಾದಿಗಳನ್ನು ೧೦ ಉಗಾಭೋಗಗಳನ್ನು ಸ್ವಪ್ನಪದ (ನೆನೆಯುವೆ ನಾರಾಯಣಪಾದವ) ಗುಂಡಕ್ರಿಯೆ(ಬರಿದೆ ಸಂಸಾರದಿ ಜರಿದೆ ಮರೆದು ಮಧ್ವಸುವ್ವಾಲಿ (ಶ್ರೀರಮಣನಾದ ಶ್ರೀಹರಿಯ) ಭ್ರಮರಗೀತೆ (ಶ್ರೀವನಜನಾಭಿನಾಜ್ಞಯರು) ಲಕ್ಷ್ಮೀ ಶೋಭಾನೆ (ಶೋಭಾನೆ ಎನ್ನಿರೇ ಸುರರೊಳು ಸುಭಗನಿಗೆ) ಎಂಬ ದೀರ್ಘ ಕೃತಿಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಇವರ ಅಂಕಿತ 'ಹಯವವನ' ಒಟ್ಟು ಎಲ್ಲಾ ಸಾಹಿತ್ಯವನ್ನು ಆತ್ಮನಿವೇದನೆ, ಸ್ತೋತ್ರಪದಗಳು, ಲೋಕನೀತಿ, ತತ್ವವಿವೇಚನೆ, ಪೌರಾಣಿಕ ವಿಚಾರಗಳು, ಸಂಪ್ರದಾಯಿಕ ಹಾಡುಗಳು, ವಿಶಿಷ್ಟ ಹಾಡುಗಳೆಂದು ಅಧ್ಯಯನದ ಅನುಕೂಲಕ್ಕೆ ವಿಭಾಗಿಸಿ ವಿವರಿಸಲಾಗಿದೆ.

ಆತ್ಮನಿವೇದನೆಯಲ್ಲಿ ಮಾನವನ ಹುಟ್ಟು ಸಹಜ ಅಲ್ಪತಮ ಗುಣಗಳ ಸ್ವರೂಪ ಅವುಗಳಿಂದ ಹೊರಬರಲು ಪರಮಾತ್ಮನ ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರವಾಗಬೇಕೆಂಬ ಭಕ್ತನ ಆರ್ತ

ವಾದಿರಾಜರು ಮೊದಲಿಗೆ ಗಜವದನನ್ನು ಸ್ತೋತ್ರ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. 'ವಾದಿರಾಜರು
 ಶ್ರೀ ಹಯವದನನ ಪದ ಸೇರುವ ಮಾರ್ಗದ ದಾರಿಯ ತೋರಿಸೋಣ' ಎಂದು
 ದೇವರಲ್ಲಿ ನಮ್ಮ ಬೇಡಿಕೆ ಐಹಿಕ ವಾಂಛೆಗಾಗಿ ಇರಬಾರದು ಎಂದು
 ಪರಮೋಚ್ಚವಾಗಿರಬೇಕೆಂದು ಪರೋಕ್ಷವಾಗಿ ಸೂಚಿಸುತ್ತಾರೆ. ಕಾವ್ಯದ ಮನುಷ್ಯನು ಜಗದ್ಗುಣ
 ಕರುಣೆ, ಈವುದೇಮಗೆ ಸಕಲ ಸುಖವ ದೇವ ಲಕುಮಿನಾರಾಯಣ. ಕಮಲಕರ್ಣಕರು
 ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ವಿಹಂಗಪತಿಯಶಿರಧಿ ಕಮಲನಾಭನಾದ ಬ್ರಹ್ಮನ ಬಿಡದೆ ಪೂಜಿಸುತ್ತಿರುವ
 ವಿಭುವೆ, ಮಧ್ಯ ಗುರುಗಳ ಕರಕಮಲಗಳಿಂದ ಪೂಜಿತಚರಣ ನೀನು ಕುಜನತೆಯ
 ಗೆದ್ದು ಸುಜನರುದ್ಧರಿಸುವ ಕರುಣೆ, ಪಯೋಧಿ ಶಯನನೆ 'ನನ್ನನ್ನು ಕಾಪಾಡು'
 ಎಂದು ಅನನ್ಯವಾಗಿ ಮೊರೆ ಇಡುತ್ತಾರೆ. 'ಕುದುರೆ ಬಂದಿದೆ ಚಲ್ಪ ಕುದುರೆ ಬಂದಿದೆ,
 ಈ ಕೀರ್ತನೆ ಶ್ರೀ ಹರಿಯನ್ನು ವರ್ಣಿಸಿ ಸ್ತುತಿಸುವ ಕೀರ್ತನೆಯಾಗಿದೆ. ಹಿಂಗಾಲಿನಿಂದ
 ರಕ್ಕಸರ ಒಡೆದು, ಮುಂದಾಲಿನಿಂದ ಕೆದರಿ ಹೋಕರಿಸುವ ಸಾಮರ್ಥ್ಯ ಇರುವ
 ಕುದುರೆ, ಉರದಲ್ಲಿ ಶೌಸ್ತುಭಮಾಲೆಧರಿಸಿ ಲಕ್ಷ್ಮೀಯಿಂದ ಪೂಜೆಗೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದಾನೆ. ಈ
 ಕುದುರೆಗೆ ಹಲ್ಲಣಬೇಕಿಲ್ಲ. ಕಡಲೆ ಹೂರಣ ಮೆಲ್ಲುವ ಕುದುರೆ ಎಂದು ಸ್ತೋತ್ರ
 ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ವಾಮನಾವತಾರ, ವೇದವ್ಯಾಸ ಅವತಾರ ಕುರಿತಾಗಿ ಸ್ತೋತ್ರ ಪದಗಳನ್ನು
 ರಚಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಕೃಷ್ಣನ ಕುರಿತಾಗಿಯೂ ಹರಿದಾಸರು ಮೈದುಂಬಿ ಹಾಡಿದ್ದಾರೆ. ಅದಕ್ಕೆ
 ವಾದಿರಾಜರು ಹೊರತಾಗಿಲ್ಲ. ಭಾಗವತದ ಪ್ರಸಂಗಗಳನ್ನು ಆಯ್ದುಕೊಂಡು ಸುಂದರ
 ಕೀರ್ತನೆಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿದ್ದಾರೆ. 'ಪರಮಾತ್ಮನೆಂದು ತಿಳಿಯದ ಗೋಪಿಯರು
 ನಂದಕಂದನಿಗೆ ಅನ್ನವನುಣಿಸಿದರಂತೆ. ಕೃಷ್ಣ ಮನೆ ಮನೆಗೆ ಹೋಗಿ ಬೆಣ್ಣೆಕದ್ದನೆಂದು
 ಗೋಪಿಯರು ದೂರಿದರೆ ಅನ್ಯಾಯ ಮಾತುಗೊಡದಿರಿ ನೀವು ಹೆಣ್ಣುಗಳಿರಾ ಕೇಳಿ
 ಪುಣ್ಯವಂತರು ನೀವು ಕಣ್ಣಿಂದ ನೋಡಿ' ಎಂದು ಅವನು ಸಾಮಾನ್ಯ ಬಾಲಕನಲ್ಲ.
 ಸಾಕ್ಷಾತ್ ಪರಮಾತ್ಮ ಎಂದು ಸ್ತುತಿಗೈಯುತ್ತಾನೆ. ಏನು ಸುಕೃತ ಮಾಡಿದಳೋ
 ಯಶೋಧೆ ಶ್ರೀನಿಧಿಯಾದ ಕೃಷ್ಣನ್ನ ಕರೆದು ಮುದ್ದಿಸುವಳಂತೆ' ಎಂದು ಗಂಗಾಜನಕನಿಗೆ
 ಗಡಿಗೆ ನೀರ ಹಾಕಿದಳಂತೆ, ಮಂಗಳಾಂಗಗೆ ಭಾಮ ಶೃಂಗರಿಸಿದಳಂತೆ, ಅವನನ್ನು
 ತೊಟ್ಟಿಲಲ್ಲಿ ತೂಗುವಳಂತೆ, ಅಗಣಿತ ಮಹಿಮನನ್ನು ಹಗ್ಗಕ್ಕೆ ಕಟ್ಟಿದಳಂತೆ ಚತುರ್ಮುಖನ
 ಪಿತನಸುತನೆಂದು ಎತ್ತುವಳಂತೆ, ಶ್ರುತಿ ವಿನುತನಿಗೆ ಜೋಗುಳ ಪಾಡುವಳಂತೆ.. ಎಂದು
 ಮುಗ್ಧ ಭಕ್ತರು ಭಗವಂತನನ್ನು ಅರಿಯದೆ ಹೋಗುವರಂತೆ ಎಂದು ಭಾಗವತದ
 ಪ್ರಸಂಗಗಳೊಡನೆ ಕೃಷ್ಣನನ್ನು ಸ್ತುತಿಸುತ್ತಾರೆ. ಲಕ್ಷ್ಮೀದೇವಿ ಭಗವಂತನನ್ನು ಸ್ವತಃ ತಾನೇ
 ಸೇವಿಸುತ್ತಾಳೆ. ಇಂದಿರಾದೇವಿಯ ಅನುಗ್ರಹವಾದರೆ ತಮಗೆ ಭಗವಂತನ
 ದರ್ಶನವಾಗುತ್ತದೆ ಎಂದು ಜಹ್ಮಾದಿ ದೇವತೆಗಳು ಲಕ್ಷ್ಮೀಯ ಸ್ತೋತ್ರ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ.
 ಘಲು ಘಲು ಗೆಜ್ಜೆಯ ನಾದದಿಂದ, ಘಳಘಳಿಸುವ ದಿವ್ಯಪಾದದಲ್ಲಿ ಪಿಲ್ಯ ಕಾಲುಂಗುರ
 ನಾದಂ ಫ್ರಿ ಚಲಿಸುವ, ಕಾಲಂದಿಗೆ ಗೆಜ್ಜೆ ಝಳಿಸುತ್ತ ನಮ್ಮಾಲಯದಲಿ ನಿಲ್ಲೆ.

ಮನಸ್ಸು ಹರಿಸುವುದು, ಇಷ್ಟಾವು ಬೇಡ. ನನಗೆ ಅರ್ಜುನನ
 ಸೇವೆ, ನಾಸ್ಮರಣೆ ಬೇಕು. ಇವು ದುರತನಾಶ ಮಾಡಿಸುವಂಥವು.
 ದಯಪಾಲಿಸು ಎಂಬುದು ವಾದಿರಾಜರ ಕೋರಿಕೆ. ಭಗವಂತ
 ಪರಿಪೂರ್ಣ, ಅವನನ್ನು ಬೇಡಿಕೊಳ್ಳಲೂ ಒಂದು ಅರ್ಹತೆ ಬೇಕು.
 ನಿನ್ನ ಬೇಡಲು ಅರಿಯನಯ್ಯ, ಭವಸಾಗರದಿಭಯಪಡುತಿರುವ
 ತೋರು, ನನಗೆಯಾರೂ ದಿಕ್ಕು ಇಲ್ಲ, ಸೊಕ್ಕು ತುಂಬಿ ಹರಿಯುತಿದೆ
 ಶ್ರೀಹಯವದನರ ಶರಣರ ಶಿರೋಮಣಿ ರತ್ನರಲ್ಲಿ ನನ್ನನ್ನು
 ಎಂದು ನಿವೇದಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ.

ಸಾಧನೆ ಕ್ರಿಯಾಶೀಲನ ಲಕ್ಷಣ. ಆದರೆ ಕೆಲವು ಕೆಲಸಕಾರ್ಯಗಳು ಸಾಧನೆ
 ಅದರಿಂದ ಆಗುವ ಲಾಭಕ್ಕಿಂತ ಹಾನಿಯೇ ಹೆಚ್ಚು ಇವುಗಳು ತಾತ್ಕಾಲಿಕ
 ಸಾಧನವೆನಗೆ ಕೈಸೇರಿತು ಮುಕುತಿಯ ಮಾಲೆಗೆ ಬಾರದ ಧನವು.
 ಸಖಿತನ, ಧ್ಯಾನ, ಮನನ, ಜಪ, ತಪ, ಪೂಜೆ, ಯಾತ್ರೆಗಳು
 ಸಂಸಾರದಲ್ಲಿ ಜ್ಞಾನ, ಸತಿ ಸುತರಲಿ ಭಕ್ತಿ, ಕಂಸಾರಿ
 ಜನರಲ್ಲಿ ಸಂಶಯದ ಜನರಲ್ಲಿ ಸಖಿತನವು ಮಾಡುವೆನು" ಒಂಸೆ
 ಜನಸಂಗ ಹರಿಸಂಗ, ಧ್ಯಾನ ಜಪತಪ, ತಪಸ್ವಿಲ್ಲವೂ ಸಂಸಾರಕ್ಕಾಗಿಯೇ
 ಜನವ ಜನ್ಮದ ಸಾರ್ಥಕತೆಗಳಲ್ಲ ಎಂಬುದನ್ನು ಸೂಚ್ಯವಾಗಿ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.
 ಲೀನವಾಗಿದ್ದೇನೆ. ಇಂಥಾ ಹೀನ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯಿಂದ
 ಹಯವಧನನ ಪಾದದ ಆರಾಧನೆಯೇ ಅಂತಿಮಮಾರ್ಗ.

ಹರಿಪದವನೆನವಂಗೆ ನರಕದ ಭಯವಿಲ್ಲ
 ಹರಿಪದವನೆನವಂಗೆ ಮಾಯಯ ಭಯವಿಲ್ಲ
 ಹರಿಪದವನೆನವಂಗೆ ವಿಷದ ಭಯವಿಲ್ಲ
 ಹರಿಪದವನೆನವಂಗೆ ಭವದ ಭಯವಿಲ್ಲ
 ಹರಿಪದವನೆನವಂಗೆ ಜನನದ ಭಯವಿಲ್ಲ
 ಹರಿಪದವನೆನವಂಗೆ ಮರಣ ಭಯವಿಲ್ಲ
 ಬರಿ ಮಾತೇ ಅಲ್ಲ ಅಕುತೋಭಮನೆಂದು
 ವರದ ಹಯವಧನನ ಪದ ಪದುಮವ ನಂಬು

ಅನ್ಯಥಾ ಶರಣಂ ನಾಸ್ತಿ ಎಂದು ದಾಸ್ಯವನ್ನು ತಾಳುವುದೇ ಆತ್ಮೋದ್ಧಾರಕ್ಕೆ
 ಮೂಲಮಂತ್ರ.

ಆತ್ಮನಿವೇದನೆ ವ್ಯಕ್ತಿಯನ್ನು ಭಕ್ತನನ್ನಾಗಿಸುವ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯಾದರೆ ಭಗವಂತನನ್ನು
 ಸ್ತುತಿಸಿ ಕೀರ್ತಿಸುವುದು ಮುಂದಿನ ಹಂತ ನನ್ನದೋಷಗಳನ್ನು ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡು ಶುದ್ಧನಾದ
 ಬಳಿಕ ಪರಮಾತ್ಮನ ಸಂಗಕ್ಕೆ ಹಾತೊರೆಯಬೇಕು ಸ್ತುತಿಗೆ ಹಾಡಿ ಕುಣಿಯಬೇಕು.
 ಕಾಯಾ-ವಾಚಾ-ಮನಸಾ ಭಗವಂತನಿಗೆ ಸಮರ್ಪಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು.

ನೇಹ ಇರದಿದ್ದರೆ ಲಾಭವಿಲ್ಲ. ಯುಕ್ತಿಯೊಂದರಿಂದಲೇ ಬಲಾರ್ಹುವೆನಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು
ಮಾಡು ಮನುಷ್ಯ' ಎಂದು ಸೂಚಿಸುತ್ತಾರೆ.

ಪರಮಾತ್ಮ ಸರ್ವಸ್ವತಂತ್ರ ಎಂಬುದನ್ನು 'ಸುವ್ವಿ ಸುವ್ವಿ ನಮ್ಮ ಶ್ರೀ ರಮಣನ
ಸುವ್ವಿ' ಎಂಬ ಕೀರ್ತನೆಯಲ್ಲಿ ಸೊಗಸಾಗಿ ಚಿತ್ರಿಸಿದ್ದಾರೆ.

'ಆತ್ಮಸ್ವತಂತ್ರ ಪರಮಾತ್ಮನು ಸ್ವತಂತ್ರನು
ಖಾಯಿ ಜೀವಾತ್ಮ ಪರಮಾತ್ಮನಲ್ಲ ಸುವ್ವಿದು
ಖಾಯಿ ಜೀವಾತ್ಮ ಪರಮಾತ್ಮನಲ್ಲ ವಾದಿ
ಜ್ಞಾನಂದಕ ಹರಿಗೆ ಸಮರಿಲ್ಲ ಸುವ್ವಿ'

ಎಂದು ಜನಪದ ಲಯದಲ್ಲಿ ಸಾರಿದ್ದಾರೆ. ಪಂಚಭೇದದ ಕುರಿತು

'ಜಡ ಹರಿಗಳಭೇದ - ಜೀವಜೀವಕೆ ಭೇದ
ಜೀವೇಶ್ವರಿಗೆ ಭೇದ ಶರೀರ ಭೇದ ಸುವ್ವಿ
ಜಡ ಜೀವಿಗೆ ಭೇದ ಶರೀರ ಭೇದವೆನ್ನಿ
ಜಡ ಜೀವ ಪ್ರಪಂಚ ಭೇದಗಳು ಸುವ್ವಿ'

ಎಂದು ಪಂಚಭೂತತತ್ವವನ್ನು ಸಾರುತ್ತಾರೆ.

ಪ್ರಕೃತಿ ರಹಸ್ಯವನ್ನು ಕಾಪಾಡಿಕೊಂಡಿದೆ. ಭೇದವೆಂದರೆ ಹೆಚ್ಚು ಕಡಿಮೆ ಎಂದರ್ಥವಲ್ಲ
ಒಂದಕ್ಕಿಂತ ಒಂದು ಭಿನ್ನವಾಗಿದೆ ಎಂದರ್ಥ. ಅಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲದೆ ದಶಾವತಾರ, ವೈವಿಂಶ
ವರ್ಣನೆ, ನವವಿಧ ಭಕ್ತಿ, ಅಂಶಾವತಾರ ದೇಹ ರಚನೆ, ದೇಹದಲ್ಲಿಯ ನಾಡಿಗಳ
ವಿವರ, ಹೃದಯ ಕಮಲದಲ್ಲಿ ಭಗವಂತನ ವಾಸ್ತವ್ಯದ ಕುರಿತು ಅನೇಕ ವಿಚಾರಗಳನ್ನು
ಈ ಕೀರ್ತನೆ ಒಳಗೊಂಡಿದೆ. ದಶಾವತಾರದ ವಿವರಗಳು ಸಾಧಾರಣವಾಗಿ ಮರಳ
ಮರಳ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. 'ನಾಗಶಯನನು ನಿನಾಗಿ ಬಂದಿಹೆ ಬಾಗಿಲು ತೆರೆಯೆ ಭಾಮೆ
ನೀ ಬಾಗಿಲ ತೆರೆಯೆ ಭಾಮೆ' ಎಂಬುದು ಸಂಭಾಷಣಾತ್ಮವಾಗಿದೆ. ಹರಿಹರರಿಬ್ಬರು
ಒಲಿದು ಮಾತಾಡಲು' ಎಂಬ ಕೀರ್ತನೆ ಹರಹರಿಯ ರೂಪ ಕಂಡು ಮರುಳಾದ
ವಿಚಾರ ವ್ಯಕ್ತವಾಗಿದೆ. ವಾದಿರಾಜರ ಕವಿತ್ವ ಶಕ್ತಿ ವ್ಯಕ್ತವಾಗಿದೆ.

ಹರಿದಾಸರು 'ಪರ'ದ ಕುರಿತು ವಿವರಿಸಿದರೂ ಇಹವನ್ನು ಮರೆಯಲಿಲ್ಲ. ಭವ
ಸಾಗರದಿ ಮುಳಗಿ ಜಂಜಡಗೊಳ್ಳುವವರನ್ನು ಕಂಡು ಗಾಳದ ಪುಳುವಿನಾಶೆಯ
ಮೀನ್ಲಳಂತೆ ಮುಂದುಗಾಣರು. ಹಾಳು ಬಾವಿಯ ಪೊಲ್ಲ ಭವದಿ ಬಳಲುವ ಜೀವರು
ಯೂಳ ಜನರ ಸೇರುವರು. ವ್ಯಾಪಾರಸ್ಥರು ಹೆಚ್ಚಿನ ಲಾಭ ಅಪೇಕ್ಷಿಸಿ ಮೂಲಧನವನ್ನು
ಕಳೆದುಕೊಳ್ಳುವರು. ತಾಳದ ಮರ ನೆರಳೆಂದು ಬಂದು ಕುಳಿತರೆ ಬೊಳ ತಲೆಗೆ
ಕಾಯಿ ಬಿದ್ದು ಸಂಕಟ ಪಡುವಂತೆ ಸಂಸಾರ ಸುಭದಂತೆ ತೋರುವ ದುಃಖದ
ಕೂಪ ಎಂಬುದನ್ನು ಸಧಾರಗಳಿಂದ ನಿರೂಪಿಸುತ್ತಾರೆ.

ಸ್ವಲ್ಪ ಸುವಿಶ್ವಾಸಿ ಗುರುಹಿರಿಯರನ್ನು ಗೌರವಿಸಿದೆ. ಸಾಮಾನ್ಯರ ಕಾಲಿಗೆ ಬೀಳುವ
 ಕೃತಿಗೆ ಮನುಷ್ಯ ಹೋಗಬಾರದು ಅಂಥವರು ತಾಯದೂರಿ ಕೊತ್ತ ಕೊಡುವ
 ವಾಚನ. ಹೇಯ ಜನರ ಚರಣಕೆರಗುವವರು ಎಂದು ಖಂಡಿಸುತ್ತಾರೆ. ಮನುಷ್ಯರಿಗೆ
 ಸ್ವಲ್ಪ ಬರುತ್ತವೆ. ಹಾಗಂತ ಹೀನಕಾರ್ಯಕ್ಕೆ ಕೈ ಹಾಕಬಾರದು. 'ತಾಳುವಿಕೆಗಿಂತ
 ಸ್ವಲ್ಪ ಇಲ್ಲ' ತಾಳೆ ಎಂಬುದು ಬಹುದೊಡ್ಡ ಶಕ್ತಿ 'ದುಷ್ಟ ಜನರ ನಿಷ್ಠೆಯದ ನೂಡಿ
 ನೂಡಿ. ಇಷ್ಟ ಬಂದರೆ ... ಬಿತ್ತಿದ ಬೀಜ ಬರಲು ಕಾಯುವಂತೆ ಕಾಯಿ ಗೊಯಿಸಿದ
 ಕಾಣಿಕೆ. ದಿರು ನುಡಿ - ಹಳವನುಡಿ ಬಿಂಕಡ ನುಡಿ ತಾಳುವಿಕೆಯ ಮೂಡೆ
 ಎಂಬ ದೀರ್ಘದಂತೆ. ಅಕ್ಕಸ ಮಾಡುವವರ ತಾಳ ಉಕ್ಕುವ ಹಾಲಿಗೆ ನೀರಿಕ್ಕುವುದಿ
 ಣುಲ ನಾಭನನ್ನು ಮನದಲ್ಲಿ ನೆಲೆಗೊಳಿಸಿ ತಾಳು ಎಂದು ಗರ್ವ್ಯಾದತ್ತ
 ಣ್ಣನೊಂದಿಗೆ ಸಾಗಿದ ಮತ - ಪಥವನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ನಾರಾಯಣನ ಪಾದದಷ್ಟಿಗೆ
 ನುಡಿ ಮುಕ್ತಿ ಸುವಿ ಪಡೆಯುವರೂ, ಕಾಯಾ-ವಾಚಾ-ಮನಸಾ ಮಾಡಿದ ತಪ್ಪು
 ವನ್ನೀಸುವ ಪೂರಮೊಟ್ಟರೆ ಭಗವಂತನ ಸಂಪೂರ್ಣ ಅನುಗ್ರಹವಾಗುತ್ತದೆ ಎಂಬುದು
 ವಾದಿರಾಜರ ಆಶಯ.

ಕುರುಡು ಚಾಣದ ಕುರಿತು ವಾದಿರಾಜ 'ಹಣವೇ ನಿನ್ನ ಗುಣವೇನು ಪೆನು.
 ಹಣವಿಲ್ಲವವನೊಬ್ಬ ಹಣವೇಸರಿ ಕಂಡ್ಯ' ಎಂದು ಹರ ಬಲದಿಂದ ಎನೆಲ್ಲ ಆಗುತ್ತದೆ
 ಎಂದು ವಿವರಿಸುತ್ತಾರೆ. ಮುಂದುವರೆದು ಬೆಲೆ ಇಲ್ಲದವರಿಗೆ ಬೆಲೆ ಬರುತ್ತದೆ. ಎಲ್ಲಾ
 ಕ್ಷಣಗಳು ಕ್ಷಣ ಮಾತ್ರದಿ ಬಂದು ಕೈ ಸೇರುವವು. ಶೃಂಗಾರ ಸಾಧನಗಳ ಅವಕೈ
 ಪೂರಕವಾದ ಸುಖ ನೀಡುವ ಹೆಣ್ಣುಗಳ ಸಂಗ ಮಾಡುತ್ತದೆ. ಹಣವಿದ್ದವರು
 ಮಂಗಳನಂದಿದ್ದರೂ ಅನಂಗನಂತ ಕಾಣುವ, ಕುರುಡನಿಗೆ ಮಗಳ ಕೊಡಿಸುವಿ ಅರಿಯದ
 ದಡ್ಡನಾ ಪಂಡಿತವೆನ್ನಿಸುವಿ, ಭಗವಂತನ ಚರಣಸೇವೆ ವಧುವಿ ಎಂದು ಮಾರ್ಮಿಕವಾಗಿ
 ನುಡಿಯುತ್ತಾರೆ. ಹಣದಿಂದ ಎನೆಲ್ಲಾ ಕೊಂಡುಕೊಳ್ಳಬಹುದು. ಆದರೆ ಭಕ್ತಿ - ಶಕ್ತಿಯನ್ನು
 ಪಡೆಯಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಹೆಣ್ಣು - ಹೊನ್ನು ಮಣ್ಣಿನಾಸೆ ಬಿಟ್ಟು, ದಾನ, ಧರ್ಮ, ಜಪ,
 ತಪ ಮಾಡಿ ಹರಿಪಸ್ಮರಣೆ ಮಾಡಿ ಸಜ್ಜನನೆನ್ನಿಸಿಕೋ ಎಂಬುದೇ ವಾದಿರಾಜರ
 ಲೋಕದ ದೇಶ.

ವಾದಿರಾಜರು ಪ್ರಕಾಂಡ ಪಂಡಿತರು. ಹಾಗಂತ ಸಾಮಾನ್ಯರನ್ನು ಮರೆತಿಲ್ಲ.
 ಸಾಮಾನ್ಯರಲ್ಲಿ ರೂಢಿಗತವಾದ ಲಯಗಳನ್ನು ಬಳಸಿಕೊಂಡು ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯವನ್ನು
 ಸಂಪನ್ನೂಲಗೊಳಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಸುವಿ ಹಾಡುಗಳು, ಜೋ ಜೋ ಹಾಡುಗಳು, ಆರತಿಹಾಡು,
 ಲಾವಣಿ ಹಾಡು ಆಶೀರ್ವಾದದ ಹಾಡು ಮುಂತಾದ ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕ ರಚನೆಗಳನ್ನು
 ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ. ಸುವಿ ಗ್ರೀಕಮಂದಿಗೆ ಎಂಬ ಕೀರ್ತನೆಯಲ್ಲಿ ಭಗವಂತನ ಲೀಲೆಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ
 ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ. ಜೋ ಜೋ ಕಂದರ್ಪಕೋಟಿ ಲಾವಣ್ಯ' ಎಂದು ಗೋಕುಲದಲ್ಲಿ
 ಗೋವೆಯರು ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನಿಗೆ ನಾಮಕರಣ ಮಾಡಿದ, ಮಗುವಿನ ಆಟಗಳು, ಮಗುವಿನ

ಪರಡಿ ಕುಂಕುಮ ವಂಕಿ ಢೂರ್ಯ ಕೊರಳಲ್ಲಿ ನಾನಾ ವಿಧದಿಹಾರ, ಬಾಯಲ್ಲಿ
 ಕೂರ್ಪರ ವೀಳ್ಯ, ಹರಳಲ್ಲಿ ಗೊಂಡೆದಿಂದ ನಲಿಯುವ ಭಕ್ತರ ಭಯ ನಿವಾರಣೆ
 ವಯಪಾಲಿಸು ಎಂದು ಸ್ತೋತ್ರ ಗೈಯುತ್ತಾರೆ. ಅಷ್ಟಲಕ್ಷ್ಮಿಯರ ವರ್ಣನೆ, ಆಕೆಯ
 ಅನುಗ್ರಹದ ಕುರಿತು ಮೂರು ಕೀರ್ತನೆಗಳಲ್ಲಿ ವಿವರಿಸುತ್ತಾರೆ. ಹರಿದಾಸರಿಗೆ ಪರಮ
 ಗುರುಗಳಾದ ಹನುಮ-ಭೀಮ-ಮಧ್ವರ ಸ್ತೋತ್ರ ಗೈಯುತ್ತಾರೆ. ಅಸುರರನು ಅಳಿಯ
 ಬಂದನು ನಾನು ನಿನ್ನ ವೈರಿ ದಶರಥಸುತನಾಳೆಂದ' ಎಂಬುದು ಕಲಾತ್ಮಕವಾಗಿ
 ಮೂಡಿಬಂದಿದೆ. ಸಂಭಾಷಣಾತ್ಮಕವಾಗಿದೆ. 'ಆನಂದ ತೀರ್ಥರಂಬೊ ಆರ್ಥಿಯ
 ಹಸರುಳ್ಳ ಗುರುಮಧ್ವಮುನಿರಾಯ' ಎಂಬ ಕೀರ್ತನೆಯಲ್ಲಿ ಆವತಾರ ತ್ರಯದ ಕುರಿತು
 ವಿವರಿಸಲಾಗಿದೆ. 'ಜಯಭೀಮಸೇನ ಭೀಮ ನಿಸ್ಸೀಮ' ಮುಂತಾದ ಕೀರ್ತನೆಗಳು
 ಭೀಮನ ಸಾಹಸವನ್ನು ಬಣ್ಣಿಸುತ್ತವೆ. 'ಭೀಮಸೇನ ಭಾಮಿನಿಯಾದನು' ಎಂಬ
 ಕೀರ್ತನೆಯಲ್ಲಿ ಕೀಚಕ ಸಂಹಾರದ ವಿಷಯವಿದೆ. ಸರಸ್ವತಿ - ಭಾರತಿ - ತುಳಸಿಯ
 ಕುರಿತಾಗಿ ಕೀರ್ತನೆಗಳಿವೆ. ವಾಣಿ ಪರಮಕಲ್ಯಾಣಿ' ಎಂಬ ಸರಸ್ವತಿಯ ಕುರಿತು,
 ಭಾರತಿದೇವಿ ಮಾರುತಿ ರಾಣಿ' ಎಂದು ಶಾಂತಿಯ ಕುರಿತಾಗಿ 'ಯಾತಕಯ್ಯ
 ತೀರ್ಥಕ್ಷೇತ್ರಗಳು ಶ್ರೀತುಲನೆಯ ಸೇವಿಪಜನರಿಗೆ' ಎಂದು ಬಣ್ಣಿಸುತ್ತಾರೆ. ವೃಂದಾವನಿಯ
 ಪೂಜಿಸಿದರೆ ಅಗಣಿತಗುಣ ಲಭ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ. ರುದ್ರದೇವರ, ಪಾರ್ವತಿ, ನದಿಗಳ ಕುರಿತ,
 ದಾಸರ ಕುರಿತ ಸ್ತೋತ್ರ ಪದಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಈ ಸ್ತೋತ್ರ ಪದಗಳು ಬರಿ
 ಸ್ತೋತ್ರ ಪದಗಳಾಗಿರದೆ ಅಂದಿನ ಇತಿಹಾಸ - ಪುರಾಣ - ಐತಿಹ್ಯದ ವಿಷಯಗಳನ್ನು
 ಒಳಗೊಂಡು ಮಾರ್ಗದರ್ಶಕವಾಗಿವೆ. ತಾರತಮ್ಯೋಕ್ತವಾಗಿವೆ.

ತಾರತಮ್ಯೋಕ್ತ ಕೀರ್ತನೆಗಳು ತತ್ವಸಹಿತವಾಗಿವೆ. ಹರಿದಾಸರು ಮಧ್ವ ಸಿದ್ಧಾಂತವನ್ನು
 ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡವರು, ಅಪ್ಪಿಕೊಂಡವರು. ಹರಿಸರ್ವೋತ್ತರ ಎಂಬ ವಿಚಾರವನ್ನು
 ಖಂಡಿತವಾಗಿ ವಿವರಿಸುತ್ತಾರೆ. ಜಯಪ್ರದನುಜನಕೆ ಶ್ರೀ ಹಯವದನ ಮೂರ್ತಿರೆ,
 ಭಯ ವ್ಯಾಕೆ ಭಕ್ತ ಜನಕೆ, ಆದಿಯಲ್ಲಿ ಬ್ರಹ್ಮ ಭಯಬಿಡಿಸಿದ. ಹಗಲು ರಾತ್ರಿ ನೀನೇ
 ಗತಿ ಎಂಬ ಚಿತ್ತಚ್ಛೋರ ಕೃಷ್ಣನನೆಯಲು ಯಾತರ ಭಯ ಮಧ್ವರಾಯ ಹೇಳಿದ
 ಶುದ್ಧ ತತ್ವವ ಹಿಡಿದು ಹೊರಟವರಿಗೆ ಹಯವದನ ಜಯವ ಕೊಡುವ ಎಂದು
 ಹರಿಯ ಕುರಿತು ದ್ವೈತ ಸಿದ್ಧಾಂತದ ಕುರಿತು ವರ್ಣಿಸುತ್ತಾರೆ. 'ಮೂಲೋಕದೊಳಗೆ
 ಮುಕುಂದನೇದೈವವಿದ ಕಾಲೋಚನೆಯ ಮಾಡಬೇಡ ಇವಲೋಲಾಕ್ಷಿ ಎಂದೆಂದು
 ಬೇಕು ಅಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಮೇಲಣ ಸಂಪದವ ಕೊಡ ಇಂಥವನಾವ ಎಂದು ಪ್ರಶ್ನಿಸುತ್ತಾರೆ.
 ಹಾಗೆಯೇ ಭಗವಂತನನ್ನು ಭಕ್ತರಷಕ ಇದು ದುಷ್ಟ ಶಿಕ್ಷಕ ಎಂಬಂತೆ ಚಿತ್ರಿಸಿದ್ದಾರೆ.
 'ವಜನ ಸಂಭವ ಸುರಪತಿ ಜಗಕೊಬ್ಬನೆ ಸ್ವಾಮಿ ಸರ್ವಜ್ಞ ಮಹಾಮಹಿಮೆ ಎಂಬ
 ಸುಳಾದಿ ರಚಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ಸರ್ವೋತ್ತಮವಾದ ಶ್ರೀ ಹರಿಯು ತನ್ನ ಮಗನದಲ್ಲಿ
 ತನ್ನ ನಂಬಿದವರಿಗೆ ಇಂಬು ಕೊಡುವೆ. ಅನೇಕ ಆಚಾರ ವಿಚಾರವಿದ್ದು ಭಗವಂತನಲ್ಲಿ

ಬೀವಾಸದ ಮಹತ್ವ ಹೇಳುತ್ತಾ ಕಾಯಾ-ವಾಚಾ-ನಟನಾ ಮಾಡಿದ ಕರ್ಮಗಳೆಲ್ಲವೂ
 ಸಾಧನಗುತ್ತವೆ ಎಂಬ ವಿಚಾರ ಉಪವಾಸದ ಮಹತ್ವವನ್ನು ಸಾರುತ್ತದೆ. ಕೋಡಗಿಯ
 ಶಂಕರನಾರಾಯಣರ ಕೀರ್ತನೆಯು ಹರಿಹರರನ್ನು ಸ್ತುತಿಸುವ ಅಪರೂಪದ
 ಕೃತಿಯಾಗಿದೆ.

ವಾದಿರಾಜರ ಭಕ್ತಿಭಾವ ಕೀರ್ತನೆಗಳಲ್ಲಿ ಓತ ಪ್ರೋತವಾಗಿ ಹರಿದಿವೆ. ಇವರ
 ಕವಿಯ ದೀರ್ಘ ಕೃತಿಗಳು ಹರಿಯಮಹಿದೀಯನ್ನೇ ಹೇಳುತ್ತವೆಯಾದರೂ ಅಧ್ಯಯನದ
 ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ದೀರ್ಘ ಕೃತಿಗಳನ್ನು ಪ್ರತ್ಯೇಕವಾಗಿ ವಿವರಿಸಲಾಗಿದೆ.

ತತ್ಪಸಾರದ ಸೊಬಗ ಧರೆಯೊಳು
 ವಿಸ್ತರಿಸಬೇಕೆಂದು ಮುನಿಕುಲ
 ರತ್ನ ಶ್ರೀಗುರು ವಾದಿರಾಜನು ಶ್ರುತಿ ಪುರಾಣಗಳ
 ಮೊತ್ತವನು ನೆರೆಮಥಿಸಿ ಮೇಲಣ
 ಮುಕ್ತಿ ಸೃಷ್ಟಿ ಸ್ಥಿತಿಲಯಂಗಳ
 ಆರ್ಥಿಯಿಂದಲಿ ಬಣ್ಣಿಸಿದ ಕಥೆಯ ಕೇಳಿ ಸಜ್ಜನರು

ಎಂದಿದ್ದಾರೆ.

ಈ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಮಧ್ಯತತ್ವಗಳಿಗನುಗುಣವಾಗಿ ಸೃಷ್ಟಿ-ಸ್ಥಿತಿ-ಲಯ ಮೋಕ್ಷದ ಕುರಿತಾಗಿ
 ವರ್ಣಿಸಲಾಗಿದೆ. ಇದೆಲ್ಲವೂ ಭಗವಂತನ ಮಹಿಮೆ. ಈ ಮಹಿಮೆಯ ವಿವರಣೆಯ
 ತತ್ಪಸಾರ. ಇದುವೇ ವೈಕುಂಠ ವರ್ಣನೆ. ಇದು ಪುಣ್ಯ ಕಥೆ, ಲೋಕಕ್ಕಿದುವೆ ಮುಕುತಿ
 ಪಥ ಇದ ಕೇಳುವವನೇ ಕೃತಾರ್ಥ ಎಂದಿದ್ದಾರೆ. ಈ ಕೃತಿಯು ನಾಲ್ಕು ಸಂಧಿಗಳಲ್ಲಿದೆ.
 ಒಟ್ಟು ಮೂರು ನೂರಾ ಎಂಭತ್ತೆಂಟು ನುಡಿಗಳಲ್ಲಿದೆ. ಪೂರ್ಣಪ್ರಜ್ಞರು ಸಾರಿದ
 ಮತದ ಉನ್ನತ ಸಾರವನ್ನು ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಬಣ್ಣಿಸಿರುವೆ. ಉನ್ನತವಾದ ತತ್ವಗಳನ್ನು
 ಸಜ್ಜನರು ಮನ್ನಿಸುವುದೆಂದು ಜೀವನದ ಮುಖ್ಯ ಗುರಿ. ಮುಕ್ತಿ ಪಡೆಯುವುದು
 ಆದು ಶ್ರೀಹರಿಯ ಪ್ರಸಾದದಿಂದ ಮಾತ್ರ ಸಾಧ್ಯ. ಆದ್ದರಿಂದ ಆ ತತ್ಪಸಾರದ ತಿಳಿಸುವೆ
 ಎಂದು ಗಜಮುಖನಿಂದ ಆರಂಭಿಸಿ ಎಲ್ಲಾ ದೇವತೆ ಗುರುಗಳಿಗೆ ವಂದಿಸುತ್ತಾರೆ.
 ಮೊದಲನೆಯದು ಮೋಕ್ಷ ಸಂಧಿ. ಇದರಲ್ಲಿ ಅವತಾರತ್ರಾಯರ ಸ್ತುತಿ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ.
 ಗುರು ಮಧ್ವರ ಕುರಿತು

“ಪೂರ್ಣಪ್ರಜ್ಞರೆಂಬ ನಾಮ ನಮ್ಮ ಗುರುವರಗುಂಟು
 ಉನ್ನತೋಪನಿಷತ್ತು ಸರ್ವವೆಂಬ ಶಬ್ದಕ್ಕೆ
 ಪೂರ್ಣವೆಂಬಂಥವ ಪೇಳಿತಾಗಿ ದಶಮಲೆಯಂಬು
 ದನ್ಯನ ಪೀಳುವುದೆ ಮಧ್ವಮುನಿಗಳಲ್ಲದೆ
 ಇನ್ನೂ ಉತ್ತರೋತ್ತರನೊಲ್ಲದೆ ಪೂರ್ವೋಕ್ತಿ ಪೇಳುದೆ”

ಎಂದು ಬಣ್ಣಿಸುತ್ತಾರೆ.

ಗುರುವರರು ಮಾಡಿದ ಮಾಯಾವಾದದ ಘಂಡನೆ, ಹರಿ ಗುಣಾಮಹನ
ಇಂದ್ರಿಯಂಗಳ ಸಾರ್ಥಕತೆ ಕುರಿತು

“ಹರಿಯ ನೋಡದ ಕಣ್ಣು ಹೀಲಿಯ ಕಣ್ಣು
ನರಹರಿಯ ಪಾಡದವನ ಜಿಹ್ವೆ
ವರಲಿ ಬಳಲುವ ಮಂಡೂಕನ ಜಿಹ್ವೆ
ಹರಿಗಳಗದ ನರನೆ ವಾನರನು”^{೧೩}

ಎಂದಿದ್ದಾರೆ.

ವೈಕುಂಠಪುರದ ವರ್ಣನೆ, ಮೋಕ್ಷದ ಸ್ವರೂಪ ಮುಕ್ತರ ಸ್ವರೂಪಾದಿಗಳನ್ನು
ವರ್ಣಿಸಲಾಗಿದೆ.

ಎರಡನೆಯದು ಲಯದ ಸಂಧಿ. ಈ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಹರಿಯು ಲಯದ ಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ
ತೊಡಗುವುದರಿಂದ ಆರಂಭಿಸಿ ಬ್ರಹ್ಮನ ಪ್ರಳಯ ಕಾಲದ ಮುಕ್ತಾಯದವರೆಗೆ ಹಬ್ಬಿದೆ.

“ಹಳೆಯಂಗಿಗಳ ಕಳೆದು ಚೆಲುವ ಚಿತ್ರಾಂಬರದ
ಪೊಳೆವಂಗಿಗಳ ತೊಡುವಂತೆ
ಜಲಜಾಕ್ಷ ಮಾಡುವ ಲಯದ ಲೀಲೆಯು ಮುಕ್ತಿ
ಫಲವೀವುದರಿಂದ ತುತಿಪ”^{೧೪}

ಲಯವೆಂದರೆ ನಾಶವಲ್ಲ. ಮುಕ್ತಿಗೆ ಮಾರ್ಗ. ಜೀವರುಗಳಿಗೆ ಮುಕ್ತಿ ನೀಡಬೇಕೆಂದು
ಭಗವಂತ ಲಯವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಾನೆ. ಎಲ್ಲವೂ ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಮೂಲತತ್ವದಲ್ಲಿ ಲಯವಾಗಿ
ಬ್ರಹ್ಮನಿಂದ ದೇವರ ಉದರ ಸೇರುವರು. ದುರ್ಗೇ ಶ್ರೀಹರಿಯನ್ನು ಸ್ತುತಿಸಿ ಯೋಗ
ನಿದ್ರೆಯಿಂದ ಎಬ್ಬಿಸುತ್ತಾಳೆ. ಆಗ ಶ್ರೀಹರಿಯು ಸೃಷ್ಟಿ ಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ತೊಡಗುತ್ತಾನೆ.
ಈ ಎಲ್ಲಾ ವಿವರಗಳು ಲಯದ ಸಂಧಿಯಲ್ಲಿದೆ.

ಮೂರನೆಯದು ಸೃಷ್ಟಿಯ ಸಂಧಿ. ಪ್ರಳಯ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಉಳಿದ ನಾರಾಯಣನು
ಸೃಷ್ಟಿ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಆರಂಭಿಸುತ್ತಾನೆ. ಇಪತ್ನಾಲ್ಕು ತತ್ವಗಳ ಸೃಷ್ಟಿ, ನಾಭಿಯಿಂದ
ಬ್ರಹ್ಮನ ಸೃಷ್ಟಿ ಈಶ್ವರ-ಜೀವ-ಜಡಗಳ ಸೃಷ್ಟಿ ಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ತೊಡಗುತ್ತಾನೆ.
“ಇಂದಿರೇಶನಂತು ಈ ಜಗವೆಲ್ಲ ಚಂದದಲಿ ನಿರ್ಮಿಸಿದನು” ಎಂದಿದ್ದಾರೆ.

ನಾಲ್ಕನೆಯ ಸ್ಥಿತಿ ಸಂಧಿ. ಇದರಲ್ಲಿ ನಾರಾಯಣ ದಿವ್ಯ ರೂಪ ಗುಣಾದಿಗಳ
ವರ್ಣನೆ ಇದೆ.

“ಹರಿಯೇ ಸರ್ವೋತ್ತಮನು ಹರಿಯೇ ಪರದೇವತೆ
ಹರಿಯೇ ಸಕಲ ವೇದ ವೇದ್ಯ
ನಿರುಪಮ ಸತ್ಕೀರ್ತಿನಿತ್ಯ ನಿರ್ಮಲಮೂರ್ತಿ
ಸುರಚಕ್ರವರ್ತಿ ಜಯತು ಜಯತು”^{೧೫}

ಎಂದು ಬಣ್ಣಿಸುತ್ತಾರೆ.

ಮುಗ್ಧತೆಯನ್ನು ಸ್ವಾರಸ್ಯಮಯವಾಗಿ ಬಣ್ಣಿಸಿದ್ದಾರೆ. 'ಜಯಮಂಗಳಂ ನಿತ್ಯ
 ಶುಭಮಂಗಳಂನಲ್ಲಿ ವಿಷ್ಣುವಿನ ದಶಾವತಾರ ಹೇಳುತ್ತ ಪ್ರತಿನುಡಿಯ ಕೊನೆಗೆ
 'ನರಸಿಂಹಗೆ' ಎಂಬ ಪದವನ್ನು ಪುನಃ ಪುನಃ ಬಳಸುತ್ತಾರೆ. 'ಬಾಳು ಬಾಳು
 ಹರಿಪೂಜಾ ಲೋಲುಪ ಬಾಳು ಬಾಳು ಮುನಿ ವಾದಿರಾಜ, ಬಾಳೆಂದಕ್ಷತೆಯನಿಟ್ಟು
 ದೇವಕ್ಕಳೆಲ್ಲಿ ಬಲು ಕೃಪೆಯಲಿ ಹರಿಸಿದರೂ' ಎಂದು ನಂದನ ಕಂದಗೆ ಆಶೀರ್ವಾದ
 ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಮದುವೆಯ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಮದುಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಉರಟಣೆ ಮಾಡಿಸುವುದು
 ಸಂಪ್ರದಾಯ. ಆ ಸಂಪ್ರದಾಯವನ್ನು ಮುಖ್ಯವಾಗಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಉರಟಣೆಯ ಪದವನ್ನು
 ರಚಿಸಿದ್ದಾರೆ. 'ಲಕ್ಷ್ಮೀರಮಣನಿಗೆ ಮಾಡಿದಳು ಉರಟಣೆ' ಎಂದು ಅರಿಶಿಣ, ಗಂಧ,
 ಕುಂಕುಮ, ವೀಳ್ಯ ನೀಡುವ ವಿಚಾರವನ್ನು ಸ್ವಾರಸ್ಯವಾಗಿ ವಿವರಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಯಾರು
 ಜನರೊಂದಿಗೆ ಬದುಕುತ್ತಾರೋ ಅವರಿಗೆ ಜನರ ಸಂಪ್ರದಾಯ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಇಂಥಾ
 ನಿರ್ದರ್ಶನಗಳು ವಾದಿರಾಜರ ಜನಪರತೆಯನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತದೆ. 'ಗೊಬ್ಬಿಯೊಳ್ಳು' ಎಂಬ
 ಎಂಬ ಕೀರ್ತನೆ ಇಪ್ಪತ್ತಾಲ್ಕು ಕೇಶವನಾಮವನ್ನು ಹೇಳುವ ವಿಶೇಷ ಕೀರ್ತನೆಯಾಗಿದೆ.

ವಾದಿರಾಜ ವಿರಚಿತನಾರದ ಕೊರವಂಜಿ ವಿಶೇಷ ಕೃತಿಯಾಗಿದೆ. ಇದು ಗದ್ಯ
 ಪದ್ಯ ಮಿಶ್ರಿತವಾದ ಚಂಪೂ ಕಾವ್ಯದಂತಿದೆ. ಐವತ್ತೇಳು ನುಡಿಗಳಲ್ಲಿ ಈ ಕೃತಿ
 ರೂಪಗೊಂಡಿದೆ. ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಗದ್ಯ ಹಾಗೂ ಸಂಸ್ಕೃತ ಶ್ಲೋಕಗಳೂ ಬರುತ್ತವೆ. ಪದ್ಯಗಳು
 ಒಂದು, ಎರಡು, ನಾಲ್ಕು ಹಾಗೂ ಐದು ಚರಣಗಳಲ್ಲಿವೆ. ಆ ಪದ್ಯಗಳು ಸ್ವತಂತ್ರ
 ಛಂದಸ್ಸಿನಲ್ಲಿವೆ. ಈ ಕೃತಿಯ ವಿಷಯವೆಂದರೆ ರುಕ್ಮಿಣಿ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನನ್ನು ಮದುವೆಯಾಗಲು
 ಬಯಸಿದಾಗ ನಾರದರು ಕೊರವಂಜಿ ವೇಷ ಹಾಕಿಕೊಂಡು ಬಂದ ಪ್ರಸಂಗವನ್ನು
 ವಿಶೇಷವಾಗಿ ವರ್ಣಿಸುತ್ತಾರೆ. "ಧಿಮಿ ಧಿಮಿ ಎಂದು ಹೆಜ್ಜೆ ಹಾಕುತ್ತಾ ಬಾಗಿ ನಡೆಯಿತೆ,
 ಜಿಂಕೆಯಂದದಿ ಬಿಡುಗಣ್ಣು ತೋರುತ ಕನಕ ಕುಂಡಲಗಳನ್ನು ಧರಿಸಿ, ಕಂಕಣದ
 ನಾದ ಹೊರಡಿಸುತ್ತ, ನಡುಪಟ್ಟಿ ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡು, ಹಾದಿ ಬೀದಿಯಲ್ಲಿ ಎದುರಾಗುವ
 ಜನರೊಂದಿಗೆ ಮಾತನಾಡುತ್ತಾ ರನ್ನದಿಂದ ಕೆತ್ತಿಸಿದ ಬುಟ್ಟಿಯನ್ನು ಹೊತ್ತುಕೊಂಡು
 ಮನೆ ಮನೆಗೆ ತೆರಳಿ ಅವರವರ ಭವಿಷ್ಯವನ್ನು ಹೇಳುತ್ತ ನಡೆದಳು. ಈ ವಿಷಯ
 ತಿಳಿದ ರುಕ್ಮಿಣಿ ತನ್ನ ಸಖಿಯರೊಂದಿಗೆ ಮಾತಾಡಿ ಕೊರವಂಜಿಯನ್ನು ತನ್ನರಮನೆಗೆ
 ಬರಲು ಹೇಳಿ ಕಳುಹಿಸುತ್ತಾರೆ.

ಥಳಥಳ ನಿಗಿನಿಗಿ ಹೊಳೆವ ರನ್ನದ ಬುಟ್ಟಿಯನ್ನು ಹೊತ್ತು ಬಂದ ಕೊರವಂಜಿ
 ರುಕ್ಮಿಣಿಯನ್ನು ವಿಧ ವಿಧವಾಗಿ ಹೊಗಳುತ್ತಾಳೆ. ಸಾಕ್ಷಾತ್ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನೇ ಬಂದು ರುಕ್ಮಿಣಿಯ
 ಮದುವೆಯಾಗಿ ಹೋಗುವನೆಂದು ಹೇಳುವ ಸಂದರ್ಭ ಸ್ವಾರಸ್ಯಕರವಾಗಿ
 ಮೂಡಿಬಂದಿದೆ. ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ತೆಲುಗು ಭಾಷೆಯ ಬಳಕೆ ಕೃತಿಯ ಸ್ವಾರಸ್ಯವನ್ನು
 ಹೆಚ್ಚಿಸಿದೆ. ಲಕ್ಷ್ಮೀ ನಾರಾಯಣನ ಕಲ್ಯಾಣ, ರಾಜಬೀದಿಯಲ್ಲಿ ಕೃಷ್ಣನ ಮೆರವಣಿಗೆಯ
 ಕುರಿತಾದ ಕೀರ್ತನೆಗಳು ಚಿತ್ರ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಕಟ್ಟುವಂತೆ ಭಾಸವಾಗುತ್ತವೆ. ಹರಿದಿನದ

ಮಧ್ಯ ಸುವ್ವಾಲಿ :- ಅವತಾರ ತ್ರಯರಾದ ಹನುಮ-ಭೀಮ-ಮಧ್ಯ ಕುರಿತಾದ ಕಾವ್ಯ ಇದಾಗಿದೆ. ಸಾಮಾನ್ಯರಿಗಾಗಿ ತುಳ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ದಶಾವತಾರವನ್ನು ರಚಿಸಿಕೊಟ್ಟರೆ, ಮಹಿಳೆಯರಿಗಾಗಿ ಮಧ್ಯ ಸುವ್ವಾಲಿ ರಚಿಸಿದರಂತೆ. ಆದರೆ ಪ್ರಸ್ತುತ ದಿನದಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲರೂ ಪಾರಾಯಣ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ರಾಮಾಯಣದ ಸುಂದರ ಕಾಂಡದ ವಿಚಾರ ಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ಬಂದಿದೆ.

ಕೃತಿಯ ಆರಂಭದಲ್ಲಿ ದೇವತೆಗಳು ಲೋಕೋದ್ಧಾರಕ್ಕಾಗಿ ಮೊರೆ ಇಡಲು ಶ್ರೀಹರಿಯು ರಾಮನಾಗಿ, ಭಾರತೀಶನು ಹನುಮಂತನಾಗಿ ಅವತಾರ ಎತ್ತುತ್ತಾರೆ. ಹನುಮ ಶ್ರೀರಾಮನ ಚರಣಕ್ಕೆರಾಗಿ ಸೀತೆಗೆ ಉಂಗುರ ಕೊಡಲು ಹೋಗುವನು. ಅಲ್ಲಿ ಸೀತೆಯನ್ನು ಹುಡುಕುತ್ತಾನೆ. ಅಶೋಕ ವನದಲ್ಲಿ ರಾವಣ ಸೀತೆಗೆ ವಿವಿಧ ಆಮಿಷಗಳನ್ನು ಬಡ್ಡಿ ಪೀಡಿಸುತ್ತಿರುತ್ತಾನೆ. ಆದರೆ ಸೀತೆ ಮಾತ್ರ 'ಒಪ್ಪುವೆನು ರಾಮರ ತೋಳಿಗಿಂದಳು' ಬೀಸುತ್ತಾ ರಾವಣ ಮರಳಿ ಹೋಗುತ್ತಾನೆ. ಆಗ ಹನುಮಂತ ರಾಮ ನೀಡಿದ ಮುದ್ರೆಯುಂಗುರ ನೀಡುತ್ತಾನೆ. ಸೀತೆ ರಾಮ ಯೋಗಕ್ಷೇಮ ವಿಚಾರಿಸುತ್ತಾಳೆ. ಹನುಮಂತ ಸೀತೆಯ ವನವನ್ನು ಹೊರತುಪಡಿಸಿ ಉಳಿದೆಲ್ಲ ವನಗಳನ್ನು ಹಾಳು ಮಾಡುತ್ತಾನೆ. ಇಂದ್ರಜಿತ ಹನುಮಂತನನ್ನೂ ಬಂಧಿಸಿ ರಾವಣನೆದುರಿಗೆ ನಿಲ್ಲಿಸುತ್ತಾನೆ. ಆಗ ರಾವಣ ಹಾಗೂ ಹನುಮಂತನ ನಡುವೆ ಸ್ವಾರಸ್ಯಕರ ಸಂಭಾಷಣೆ ನಡೆಯುತ್ತದೆ. ಹನುಮಂತನಿಗೂ ಸೀತೆಯನ್ನು ಒಪ್ಪಿಸಿದರೆ ಏನೆಲ್ಲಾ ಕೊಡುವೆ ಎಂದು ಆಮಿಷ ಒಡ್ಡುತ್ತಾನೆ. ಆದರೆ ಹನುಮಂತ ಏನು ಮಾಡಿದರೂ ಸೋಲದೆ ಹೋದಾಗ ಏನು ಮಾತಾಡುವೆ ಎಂದರೆ ನಾನಲ್ಲ. ನನ್ನ ಬಾಲ ಮಾತನಾಡುತ್ತಿದೆ ಎನ್ನುತ್ತಾನೆ. ಹನುಮಂತನ ಬಾಲಕ್ಕೆ ಬೆಂಕಿ ಇಡುವುದು, ಆ ಬೆಂಕಿಯಿಂದಲೇ ರಾವಣನ ರಾಜ್ಯ ಸುಡುವ ಪ್ರಸಂಗ ಸುಂದರವಾಗಿ ಚಿತ್ರಿತವಾಗಿದೆ.

ಮುಂದಿನ ಅವತಾರ ಕೃಷ್ಣಾವತಾರ - ಭೀಮನಾಗಿ ಹನುಮಂತ ಅವತಾರ ಎತ್ತುತ್ತಾನೆ. ಭೀಮ ಮಗುವಿದ್ದಾಗಿನಿಂದಲೇ ಬಲಶಾಲಿ. ಒಮ್ಮೆ ಕುಂತಿದೇವಿ ಭೀಮನಿಗೆ ಹಾಲುಣಿಸುವಾಗ ಭೀಮ ಕೆಳಗೆ ಬರುತ್ತಾನೆ. ಆಗ ಕೆಳಗಿನ ಬಂಡಿಯೇ ಪುಡಿಪುಡಿಯಾಗುತ್ತದೆಯಂತೆ. ಇಂಥ ಬಲಶಾಲಿಯ ಪರಾಕ್ರಮ ಚಿತ್ರಿತವಾಗಿದೆ. ವಿಷದ ಲಡ್ಡುಗೆಯ ಪ್ರಸಂಗ, ಅರಗಿನ ಮನೆಯ ಪ್ರಸಂಗ, ವನವಾಸದ ಪ್ರಸಂಗ ಕುರುಕ್ಷೇತ್ರದ ಯುದ್ಧ ಪ್ರಸಂಗಗಳು ಸುಂದರವಾಗಿ ಚಿತ್ರಿತವಾಗಿವೆ. ಮೂರನೇ ಅವತಾರ ಮಧ್ವಾವತಾರ, ಮಧ್ವಾವತಾರದ ಕುರಿತು "ಜ್ಞಾನ ಕಲಿಕಾಲವೆಲ್ಲ ಶೂನ್ಯವಾಗಿ ಹೋಗುತ್ತಿರಲು ಶ್ರೀರಮಣಾನಾಜ್ಞೆಯಿಂದ ಭೀಮ ಮಧ್ವನಾದನು" ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ. ಮಧ್ವರ ಬಾಲಲೀಲೆಗಳನ್ನು ವಿವರವಾಗಿ ವರ್ಣಿಸುತ್ತಾರೆ.

ಇವರು ಎಂಟು ವರ್ಷಕ್ಕೆ ಸನ್ಯಾಸಾಶ್ರಮ ಪಡೆಯುತ್ತಾರೆ. ವಿವಿಧ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳಿಗೆ ದರ್ಶನವಿತ್ತು. ವಿವಿಧ ಪಂಡಿತರೊಂದಿಗೆ ವಾದ ಮಾಡಿ ೨೧ ಮತಗಳನ್ನು ಖಂಡಿಸಿ

ಇವತ್ತರಡನೆಯ ಮತ ಸ್ಥಾಪಿಸಿದ ವಿಚಾರ ಮೂಡಬಂದಿದೆ. ಹನುಮ-ಭೀಮ-ಮಧ್ವ
 ಅವತಾರಗಳು ಭಕ್ತರೋದ್ಧಾರಕ್ಕಾಗಿ ಎಂಬ ವಿಚಾರಗಳು ಇಲ್ಲಿ ವರ್ಣಿತವಾಗಿದೆ.

ಭ್ರಮರಗೀತೆ : ಭಾಗವತ ಪುರಾಣಗಳಲ್ಲಿಯೇ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಕೃತಿ. ಇದು ಭಕ್ತ-
 ಭಗವಂತನ ನಡುವಿರುವ ಸಂಬಂಧ, ಭಗವಂತ ಭಕ್ತರನ್ನು ಉದ್ಧಾರ ಮಾಡುವ
 ವಿಧಾನವನ್ನು ಸವಿಸ್ತಾರವಾಗಿ ಹೇಳಲಾಗಿದೆ. ಒಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಭಕ್ತ-ಭಗವಂತರ ಕಥೆಗಳು
 ಇದರಲ್ಲಿವೆ. ಅದರಲ್ಲೂ ದಶಮಸ್ಕಂದದಲ್ಲಿ ಕೃಷ್ಣನ ಅಗಲಿಕೆ ತಾಳದೆ ಏರಬ
 ವೆದನೆಯಿಂದ ಕೃಷ್ಣನನ್ನು ಕೊಡಾಡುತ್ತಾರೆ. ಅದೇ 'ಗೋಪಿಗೀತೆ'. ಇದು ಭಾಗವತದಲ್ಲಿ
 ಶ್ಲೋಕವಾದ ಭಾಗ. ಅದೇ ಭಾಗವೇ ಇಲ್ಲಿ 'ಭ್ರಮರಗೀತೆ'ಯಾಗಿ ರೂಪುಗೊಂಡಿದೆ.

ಈ ಕಾವ್ಯವು ಹೊಟ್ಟೆ ಗಣಪನ ಸ್ಮರಣೆಯೊಂದಿಗೆ ಆರಂಭವಾಗುತ್ತದೆ.
 'ನವರಸಭರಿತವಾದ, ಭ್ರಮರಗೀತೆ ಯರ್ಥವ ಎವರದಿಂದ ಬಿನ್ನೈ, ದಿವಿಜಪಂದಿತ
 ಗೋವಿಂದನ ಸಮ್ಮುಖದಲ್ಲಿ ನಾಟ್ಯನಾಡಿಸುವೆ ನಾನು" ಎಂದು ಕೃಷ್ಣನ ಚರಿತೆಯನ್ನು
 ದೃಶ್ಯ-ನೃತ್ಯದ ಮೂಲಕ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸಲು ಬಯಸುತ್ತಾರೆ. 'ಗೋಪಿಯರೆಲ್ಲರೂ
 ಕೃಷ್ಣನನ್ನು ಆತನ ಧ್ವನಿಯಿಂದ ಬೇಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. "ಹೇ ಕೃಷ್ಣಾ ಕೃಪಾಳು ಗಜೇಂದ್ರನಿಗೆ
 ಮೋಕ್ಷವನ್ನಿತ್ತೆ, ಪಾಂಡವರ ಒಲಿದು ರಕ್ಷಿಸಿದೆ ಆಲದೆಲೆಯ ಮೇಲೆ ಬೆರಳು ಸವಿಯುತ್ತ
 ಜಗದ ಸೃಷ್ಟಿಗೆ ಕಾರಣವಾದೆ ನಿನ್ನ ಸಮನಾರು. ಶ್ರುತಿ ತಲೆಗಳನ್ನು ಜನರಿಗೆ ಕೊಟ್ಟು
 ಸತತ ಹಯದನನನ್ನು ಸ್ಮರಿಸುವ ಭಕ್ತ ಜನರನ್ನು ರಕ್ಷಿಸಲು ಕಂಕಣಬದ್ಧನಾದೆ. ಈ
 ಸಂಸಾರದ ವೃಕ್ಷವರೆತ್ತು ಬಿಸಾಡು" ಎಂದು ಮೊರೆಹೋಗುತ್ತಾರೆ. ಗೋಪಿಯರಿಗೆ
 ತಿಳಿಯದಂತೆ ಮಧುರಗೆ ಹೋದ ಕೃಷ್ಣ ಗೋಪಿಯರಿಗೆ ಉದ್ಭವನೊಂದಿಗೆ ಸಂದೇಶ
 ಕಳುಹಿಸುತ್ತಾನೆ. ಉದ್ಭವನನ್ನು ಕಂಡ ಗೋಪಿಯರಿಗೆ ದುಃಖ ಉಮ್ಮಳಿಸಿ ಬರುತ್ತದೆ.
 ಆತನ ಎದುರಿಗೆ ತಮ್ಮ ಅಳಲನ್ನು ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. "ಕೃಷ್ಣ ಏಕೆ ಬಾರನು ಮಧುರೆಯ
 ನಾರಿಯರ ಮೆಚ್ಚಿದನೋ? ಅವನು 'ಮೋಸಗಾರ', 'ಚಂಚಲಚಿತ್ತ' ಎಂದು ಬಯ್ಯುತ್ತಾನೆ.
 ಭ್ರಮರವನ್ನು ನಿಮಿತ್ತ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಕೃಷ್ಣನನ್ನು ಮೂದಲಿಸುತ್ತಾರೆ. ನಮ್ಮನ್ನು ಮರೆತಂತೆ
 ಮಧುರೆಯ ಸ್ತ್ರೀಯರನ್ನು ಮರೆಯಬೇಡ ಎಂದು ಜರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಇವರ ನೋವನ್ನು
 ತಿಳಿದ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ ಗೋಕುಲಕ್ಕೆ ಬರಲು ನಿರ್ಧರಿಸುತ್ತಾನೆ. ಆತನನ್ನು ಕಂಡ ಗೋವೆಯರು

"ಎನ್ನಮನದರಸ ಕೃಷ್ಣಯ್ಯ
 ಇನ್ನೊಮ್ಮೆ ನೀ ಕುಣಿದಾಡು ಥೈ ಥೈಯ"

ಎಂದು ಹಾಡುತ್ತಾರೆ. ಕೃಷ್ಣ ಚರಿತ್ರೆಯ ಜೊತೆಗೆ ಮಧ್ವ ಸಿದ್ಧಾಂತದ ವಿಚಾರಗಳೂ
 ಬಂದಿವೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಸಾಹಿತ್ಯ - ಸಂಗೀತ - ನೃತ್ಯ ಮೇಳೈಸಿ ಬಂದಿದೆ.

ಲಕ್ಷ್ಮೀ ಶೋಭಾನೆ : ಈ ಕೃತಿಯು ಸಾಂಗತ್ಯದಲ್ಲಿದ್ದು ಹರಿಸರ್ವೋತ್ತಮವನ್ನು
 ಹೇಳುವ ಕೃತಿಯಾಗಿದೆ. ಒಂದು ನೂರ ಹನ್ನೆರಡು ನುಡಿಗಳಲ್ಲಿದೆ. ಲಕ್ಷ್ಮೀದೇವಿಯ
 ಸ್ವಯಂವರದಿಂದ ಕಾವ್ಯ ಆರಂಭವಾಗುತ್ತದೆ. ಲಕ್ಷ್ಮೀದೇವಿ ಒಬ್ಬೊಬ್ಬರನ್ನು ನೋಡುತ್ತಾರೆ.

ಅವರೆಲ್ಲರಲ್ಲಿ ಕುಂದು ಕಾಣಲು ಶ್ರೀಹರಿಯೋ ತನಗೆ ಪತಿ ಎಂದು, ಉಳಿದವರೂ ತನಗೆ ಮಕ್ಕಳ ಸಮ ಎಂದು ಮನದಲ್ಲಿ ಅಂದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ಪೈಥವದಿಂದ ಎಷ್ಟು ನಾರಾಯಣರ ಕಲ್ಯಾಣವಾಗುತ್ತದೆ. ಇದು ಕಥಾವಸ್ತು, ಆದರೆ ಇದರೊಳಗೆ ಕೃತಿ ತಲೆಗಳ ವಿಷಯ. ಈ ಪದವನ್ನು ಹಾಡಿದರೆ ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಮಂಗಳವಾಗುತ್ತದೆ ಎಂಬ ನಂಬಿಕೆ ಇದೆ. ಅರಸವ್ವನಾಯಕನ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ದುರಂತ ಸಂಭವಿಸಿದಾಗ ಹಾಡಿರಬಹುದು. ಈ ಪದವನ್ನು ಹಾಡಿ ಅವತ್ತಿನಿಂದ ಪಾಲು ಪೂಡಿದ್ದರಂತೆ. ಆ ಕಾರಣಕ್ಕಾಗಿ ಇದೊಂದು ಎಲ್ಲರ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಈ ಪದವನ್ನು ಹಾಡುತ್ತಾರೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ಭಗವಂತನ ಗುಣಗಳನ್ನು ವರ್ಣಿಸಲಾಗಿದೆ. ಪ್ರತಿ ವದ್ಯದ ಕೊನೆಗೆ 'ಶೋಭಾನಿ' ಎಂಬ ಪದ ಬಿಡುಕೆವಾಗಿ ಬರುತ್ತದೆ.

ವಾದಿರಾಜರ ಸಾಹಿತ್ಯವೆಂದರೆ ಮಧ್ಯ ಸಿದ್ಧಾಂತದ ಪಡಿಯಚ್ಚು, ಜೊತೆಗೆ ಜನಪದ ಲಯಗಳನ್ನು ಮೇಳೈಸಿಕೊಂಡು ಒಳ್ಳೆ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯನ್ನು ರೂಪಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಆ ಕಾರಣಕ್ಕಾಗಿ ವಾದಿರಾಜರನ್ನು ಪಂಡಿತರೂ ವಾಮರರೂ ಪೂಜಿಸುತ್ತಾರೆ. ಇದಕ್ಕೂ ಮುಂದೆ ಹೋಗಿ ಹೇಳುವುದಾದರೆ ವಾದಿರಾಜರು ಕವಿಗಳು. ಅವರಲ್ಲಿ ಕಾವ್ಯ ಪ್ರತಿಭೆ ಓತ ವ್ಯಕ್ತವಾಗಿ ಹರಿದಿದೆ. ಬಹುಭಾವಾ ಪಂಡಿತರಾದ ವಾದಿರಾಜರ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಸಾಹಿತ್ಯಕ ಅಂಶಗಳನ್ನು ಗಮನಿಸಬಹುದು.

ವಾದಿರಾಜರ ಛಾಜೆ ಕೆಲವು ಕಡೆ ಗಂಭೀರವಾದ ಕಡಲಿನಂತಿದೆ. ಮತ್ತೊಂದು ಕಡೆ ಹರಿಯುವ ನದಿಯಂತೆ ಪ್ರವಹಿಸುತ್ತದೆ. ತಮ್ಮ ಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿ ಆರ್ಥಾಲಂಕಾರ ಶಬ್ದಾಲಂಕಾರವನ್ನು ಹೇರಳವಾಗಿ ಬಳಸಿಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ. ಅದರ ಕಿರುನೋಟವನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ನೋಡಬಹುದು.

ಉಪಮೆ : "ಮೂವಕನ ಬಂದಂತೆ ಹರಿಕಥೆ ಕೇಳಿ ಸಂ
ತೋಪಿ ಸದವನ ಕರ್ಣಗಳು
ಶ್ರೀ ಚಿನ್ನ ಕ್ಷೇತ್ರಕ್ಕೆ ಪೋಗದಾಕಾಲುಗಳು
ಪಾದಾಣ ಪ್ರತಿಮಾಯಂ ಪುಗಲು"

ಉತ್ತೇಕ್ತೆ : "ಆರ್ಕಕೋಟಿಗಳಂತೆ ವೈಕುಂಠ ಲೋಕದಶ
ದಿಕ್ಕಿನೊಳಗೆ ಬೆಳಗುವುದು
ಲಕ್ಕುಮಿಗಲ್ಲದೆ ಇಂಥಾ ಕಾಂತಿ ಮಿಕ್ಕವರಿಗೆ
ಬರ್ಕೆ ನೀವೆ ವಿಚಾರಿಸಿರೋ"

ಆರ್ಥಾಂತರನ್ಯಾಸ : "ಹರಿಕಥೆಗಳ ಕೇಳದವ ಬಹುಕಾಲ ಬಾ
ಳ್ಳರೆ ಭಲವೇನು ಕಾನನದ
ಮರಸಾಸಿರ ವರುಷದಿರದೆ ಕಾಣೆಯೆ ಪೆ
ಸರು ಚಿರಂಜೀವಿಯನರೆ ಸಜ್ಜನರು"

ಪಂಗಳಾಚರಣಗಳು, ಫಲಸ್ತುತಿಗಳನ್ನು ಒಳಗೊಂಡು ಕೃತಿ ಸಂಪನ್ನಗೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಈ ಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ಕಾವ್ಯಾಂಶಗಳಿವೆ. ಆದರೆ ಗೌಣವಾಗಿದೆ. ಪರಮಾತ್ಮನ ಪಾರಮ್ಯವೇ ಇಲ್ಲಿ ಮುಖ್ಯವಾಗಿದೆ. ಪರಮಾತ್ಮನನ್ನು ಹೊಗಳಲು ವಾದಿರಾಜರು ಮೈಯಚ್ಚಾ ಸಾಲಿಗೆಯನ್ನಾಗಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ.

ವಾದಿರಾಜರ ಮತ್ತೊಂದು ದೀರ್ಘಕೃತಿ ಸ್ವಪ್ನಪದ. ಇದು ಭಾಮಿನಿ ಪಟ್ಟದಿಯಲ್ಲಿದೆ. ಇಲ್ಲಿ ನಲವತ್ತೈದು ನುಡಿಗಳಲ್ಲಿದೆ. ಹರಿಸರ್ವೋತ್ತಮತ್ವವನ್ನು ಸಾರುವುದೇ ಈ ಕೃತಿಯ ಮುಖ್ಯ ಉದ್ದೇಶವಾಗಿದೆ.

ಸ್ವಪ್ನ ಪರಮಾತ್ಮನೇ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ನನಗೆ ಭಕ್ತವತ್ಸಲನೆಂಬ ಬಿರುದು ಇದೆ. ದಿನನಿತ್ಯ ನನ್ನ ಸೇವಿಷ ಜನರಿಗೆ ಸಕಲ ಸಂಪದವನ್ನು ಬೇಸರಿಸದೆ ನೀಡುವೆನು 'ಅಂಜ ಪೇಡವೆ ಮನುಜ ಈ ಹಿಂದೆ ಕುಂಜರನಕಾಯ್ತೆ, ಧನಂಜಯನ ಪ್ರಾಣವನು ಕಾಯ್ತೆ ದ್ರೌಪದಿಗೆ ವಸ್ತ್ರವನು ನೀಡಿದೆ ಎಂದು ತಾನೇ ಉದ್ಧರಿಸಿ ಭಕ್ತರ ವಿವರ ನೀಡುತ್ತಾನೆ. ನನ್ನ ಜೊತೆಗೆ ಗುರುಗಳನ್ನು ನಮಿಸುವುದರಿಂದ ರಕ್ಷಿಸುವೆನು. 'ನನ್ನ ಗುಣಗಳ ಪ್ತೇಗಳು ತಿರುವ ಪೂರ್ಣ ಪ್ರಜ್ಞರ ಮತವೇ ಸುಮತ ಪ್ರಸನ್ನಸುದೆ ಸಮಭದ ವಿಮುಕ್ತಿಯ ಪಥವೆ ಸತ್ಪಥವು.' ಈ ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ನಡೆದವರಿಗೆ ನಾನು ರಕ್ಷಿಸುವೆ ಎಂದು ಭಕ್ತರಿಗಭಯ ನೀವ ಭಗವಂತನ ಕಾರುಣ್ಯ ಅನನ್ಯವಾದದ್ದು ಎಂಬುದನ್ನು ಈ ಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ವರ್ಣಿಸಲಾಗಿದೆ.

ಗುಂಡಕ್ರಿಯ ಹರಿದಾಸ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಅಪರೂಪದ ಪ್ರಕಾರ To Pound ಎಂದರೆ ಏಚ್ಚಿ ಪುಡಿ ಮಾಡು ಎಂದರ್ಥ. ಈ ಪ್ರಕಾರದ ಮುಖ್ಯ ಉದ್ದೇಶ ಅನ್ಯಮತಗಳ ಖಂಡನೆ ಸ್ವಮತಗಳ ಸಮರ್ಥನೆಯಾಗಿದೆ. ಇಂಥ ಕೃತಿಗಳು ಆ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಸಹಜವೇ ಆಗಿದ್ದವು. ಈ ಥರದ ಕೃತಿಗಳು ಎಲ್ಲಾ ಮತಗಳು ಬಂದಿರುವುದು ಸಹಜವೇ ಆಗಿದೆ.

ಹರಿಸರ್ವೋತ್ತಮನೆಂಬ ವಾದವನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಮಾಡಲಾಗಿದೆ.
 "ಎಲ್ಲಲ್ಲಿ ತುಂಬಿದ್ದ ವಿಷ್ಣುವೆ ನೀನವರ ಬಲ್ಲೆ ಬಲ್ಲೆ
 ವಿಶ್ವತಶ್ಚಕ್ಷ ನೀನೆ ಗಡ ತೋರೊದಿರಲಿ ನೀನೆ ಬಲ್ಲೆ
 ಬಲ್ಲೆ ಕೈವಲ್ಯವ ಕೊಡಲು ಬಿಡಲು ನೀನೆ ಬಲ್ಲೆ ಬಲ್ಲೆ
 ಶರಣರಿಗೆ ಒಲಿದು ಖಳರ ಗೆಲ್ಲುವುದು ಬಲ್ಲೆ ಬಲ್ಲೆ
 ಮಾಯಾ ಪತಿಯ ಕಲ್ಲು ಕಂಬದಿ ಮೂಡಿದ ಭಕ್ತವತ್ಸಲ
 ಸಲ್ಲುವುದೋ ಹಯವದನ ಎನ್ನಾಳುವ ಕರುಣೆ ನೀ ಬಲ್ಲೆ ಬಲ್ಲೆ"

ಎಂದು ಪರಮಾತ್ಮನ ಅನಂತ ಗುಣವನ್ನು ವರ್ಣಿಸುತ್ತಾರೆ. ಇತರ ಮತಗಳನ್ನು ಉಕ್ತಿ ಮಾಡಿ ಅದಕ್ಕೆ ಸರಿಯಾದ ಉತ್ತರ ಕೊಡುವ ಪದ್ಧತಿಯೇ ಇಲ್ಲಿಯ ರಚನೆಯ ವಿಶೇಷ.

ಹೇಮ ಕವಾಟಗಳಿಂದ ಹೇಮ ಸೋಪಾನಗಳಲ್ಲಿ
ಹೇಮಕಬಾಂಜನದಿಂದ ಗುಣಶೋಭಿತ ಶ್ರೀರಂಗೇಶ

||೨||

ಚತುರ ವೇದಗಳಲ್ಲಿ ಚತುರಮೂರ್ತಿವೀರ್ಯದಲ್ಲಿ
ಚತುರ ದಿಕ್ಕುಗಳಲ್ಲಿ ಚದುರ ಶ್ರೀರಾಮರಂಗಶಾಯಿ

ಪಂಕಜನಾಭನೆ ಏಸು ಪಾವನವೊನಿಮದಿವ್ಯ
ಕುಂಕುಮಾಂಕಿತ ಚರಣ ಪಂಕಜಾಕ್ಷ ಶ್ರೀರಂಗೇಶ

ಪುಣ್ಯ ವಿದ್ಯಾದಯಾನಿಧಿ ಪನ್ನಗಶಾಯಿ ಶೋಭಿತ
ಧನ್ಯ ಚಂದ್ರ ಪುಷ್ಕರಣ ಉನ್ನಂತ ಶ್ರೀ ಹಯವದನ

||೩||

ಕುದುರೆ ಬಂದಿದೆ

ಕುದುರೆ ಬಂದಿದೆ ಚಲುವ ಕುದುರೆ ಬಂದಿದೆ ||ಪ||

ಕುದುರೆ ಬಂದಿದೆ ವಾದಿರಾಜರಿಗೆ ಮುದದಿ ಜ್ಞಾನ ಭಿಕ್ಷುತಿಕೊಡುನ ||ಅ.ಪ||

ಹಿಂಗಾಲಿಂ ರಕ್ಕಸರ ಒದವ ಕುದುರೆ

ಮುಂಗಾಲು ಕೆದರಿ ಬಾಲವ ಬೀಸಿ

ತಗ್ಗಿಸಿ ತಲೆಯ ಅಡಿಗಡಿಗೆ

ಜಿಗಿದು ಹಾರಿ ಹುಂಕರಿಸುವ

||೧||

ಗರುವಿ ಮಹಾಲಕ್ಷ್ಮೀ ತನ್ನ

ತನ್ನ ವರನೆಂದು ಒಲಿದು ಬರುವ

ಉರದಿ ಶ್ರೀ ವತ್ಸ ಕೌಸ್ತುಭ

ಧರಿಸಿ ತಾಂ ಮರೆಯುವಂಥ

||೨||

ಹಲ್ಲಣವಿಲ್ಲದೆ ನಿಲ್ಲದುಕುದುರೆ

ಒಲ್ಲದು ಕಡಿವಾಣದ ಕುದುರೆ

ಬೆಲ್ಲ ಕಡಲೆ ಮೆಲ್ಲುವ ಕುದುರೆ

ಚೆಲುವ ಹಯವದನನೆಂಬೊ ಕುದುರೆ

||೩||

ಏಳು ಮಾರುತಿ

ಏಳು ಮಾರುತಿ ಎಂದೆಬ್ಬಿಸಿದಳಂಜನೆಯು

ಶ್ರೀರಾಮರ ಸೇವೆಗೆ ಹೊತ್ತಾಯಿತೀಳೆಂದು

||ಪ||

||ಅ.ಪ||

ಸೇತುವೆ ಕಟ್ಟಬೇಕು ಸಮುದ್ರವನೆ ದಾಟಬೇಕು
ಸೀತೆ ಗುಂಗುರ ವನವ ಕೀಳಬೇಕು
ಸೀತೆಯನು ರಾಮರಿಗೆ ಒಪ್ಪಿಸಲಿಬೇಕು

||೧||

ನಿಂತು ಮಾಡಲಿಬೇಕು ಅಜ್ಞಾತವಾಸವನು
ಆಂತು ಕೀಚಕರನು ಸವುರಬೇಕು
ಕಂತುಪಿತನಾಜ್ಞದಿಂ ಕೊಲ್ಲಬೇಕು ಕೌರವರ
ಕುಂತಿಸುತನು ಎಂದೆನಿಸಬೇಕು

||೨||

ಮದ್ದರಾಯರು ಎಂದು ಪ್ರಸಿದ್ಧರಾಗಲಿ ಬೇಕು
ಅದ್ವೈತಮತವನು ಗೆದ್ದು ಮುರಿಯಲಿ ಬೇಕು
ಬುದ್ಧ ಮಾಡಲಿಬೇಕು ಸಕಲಶಾಸ್ತ್ರಗಳನ್ನು
ಮುದ್ದು ಹಯವಧನನ ದಾಸನೆನಿಸಬೇಕು

||೩||

ರುದ್ರ ದೇವರು

ಧವಳಗಂಗೆಯಗಂಗಾಧರಾಮಹಾಲಿಂಗ ಮಾ
ಧವನ ತೋರಿಸಯ್ಯಾ ಗುರುಕುಲೊತ್ತುಂಗ

||ಪ||

ಆರ್ಚಿಸಿದವರಿಗಭಿಷ್ಠವ ಕೊಡುವ
ಹೆಚ್ಚಿನ ಅಘಗಳ ಬೇಗನೆ ತರಿವ
ದುಶ್ಚರಿತರನ್ನೆಲ್ಲ ದೂರದಲ್ಲಿಡುವ ನ
ಮೃಚ್ಯುತನಲ್ಲದ ಅಸುರರ ಬಡಿವ

||೧||

ಮಾರನಗೆದ್ದ ಮನೋಹರಮೂರ್ತಿ
ಸಾರ ಸಜ್ಜನರಿಗೆ ಸುರ ಚಕ್ರವರ್ತಿ
ಧಾರುಣಿಯೊಳಗೆ ತುಂಬಿದೆ ನಿನ್ನ ಕೀರ್ತಿ
ಹರಿಯ ತೋರಿಸಯ್ಯ ನಿನಗೆ ಶರಣಾರ್ಥಿ

||೨||

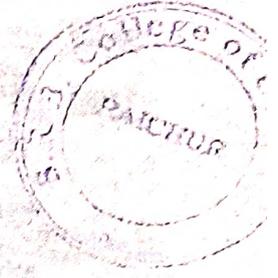
ಚನ್ನ ಪ್ರಸನ್ನ ಶ್ರೀ ಹಯವಧನನ್ನ
ಅನುದಿನ ನೆನೆವಂತೆ ಮಾಡೋ ನೀ ಎನ್ನ
ಅನ್ಯರದರಿಯೆನೊ ಗುರುವೆಂಬೆ ನಿನ್ನ
ಇನ್ನಾದರೂ ಹರಿಯ ತೋರೋ ಮುಕ್ಕಣ್ಣ

||೩||

ತಾಳುವಿಕೆಗಿಂತ ತಪವು ಇಲ್ಲ
ಕೇಳಬಲ್ಲವರಿಗೆ ಹೇಳುವೆನು ಸೊಲ್ಲ

||ಪ||

||ಅ.ಪ.||

ಅನಿಶ್ಚಯ :

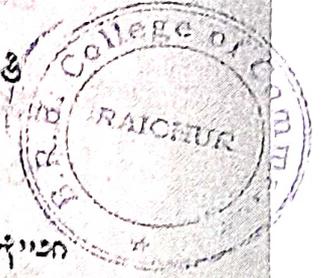
ಮುಂಜುಳ ಭಾಷನೆ ಬಾರೋ

ಅಂತ್ಯನಾಶ :

"ಅಗಣಿತ ಸತ್ತನ್ನ ಹಗ್ಗದಿ ಕಬ್ಬುವಳಂತೆ
ಮಿಗೆ ನಿತ್ಯ ತೃಪ್ತಿಗೆ ಪಾಲನೆರೆವಳಂತೆ"

ಅನಿಶ್ಚಯ :

"ಈ ಮುದ್ದು ಈ ಮುಖವು, ಈ ತನುವಿನಾಕಾಂತಿ
ಈ ಬಿಲ್ಲು ಈ ಬಾಣ ಈ ನಿಂತ ಭಾಮ
ಈ ತಮ್ಮ ಈ ಸೀತೆ ಈ ಬಂಟ ಈ ಭಾಗ್ಯ
ಇನ್ನಾವ ದೇವರಿಗುಂಟೋ ಮೂರ್ತೋಕದೊಳಗೆ"

ಚಿತ್ರಕಾವ್ಯ :

"ತಾನಾನಾ ನಾನಾನಾ ತನು ತಂದಾನಾನಾ
ತಾನಾನಾ ನಾನಾನಾ ನತನು ತಂದಾನಾನಾ
ತಾನಾನಾ ನಾನಾನಾ ತಂದ ನಾಯಂದು
ಹನುಮಂತ ಪಾಡಲಾಡು ಧೈರ್ಯ್ಯ"

"ಅರ್ಥಿಯಲಿ ಧಿಂ ಧಿಂ ಧಿಮಿಕೆಂಬ ಗಂಧರ್ವ
ರೀ ತರದ ಮದ್ದಳೆಗತಿಗೆ
ತತ್ತಾ ಧೈರ್ಯ್ಯಧೈರ್ಯ್ಯಯೆಂದು
ಸುತ್ತ ತಾ ವೂತ್ತಲಾಡು ಧೈರ್ಯ್ಯ"

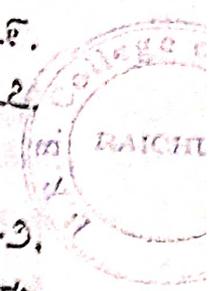
ಈ ಥರದ ಕಾವ್ಯಗಳು ನೃತ್ಯದ ಚಿತ್ರಣವನ್ನು ಕಣೆದುರಿಗೆ ಕಟ್ಟುವಂತೆ ಚಿತ್ರಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಎದುರಿಗೆ ನೃತ್ಯ ನಡೆದಂತೆ ಭಾಸವಾಗುತ್ತದೆ. ಇದಲ್ಲದೆ ಷಟ್ಪದಿ - ಸಾಂಗತ್ಯ ಅನೇಕ ಜನಪದ ಲಯಗಳನ್ನು ಬಳಸಿ ಕಾವ್ಯ ಸೌಂದರ್ಯವನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಲೋಕೋಕ್ತಿ ಗಾದೆ ಮಾತುಗಳು, ನುಡಿಗಟ್ಟುಗಳು ನಿರರ್ಗಳವಾಗಿ ಬಳಕೆಯಾಗಿವೆ. ಕನ್ನಡದಷ್ಟೇ ಸಂಸ್ಕೃತ ಭಾಷೆಯೂ ಇಲ್ಲಿ ಬಳಕೆಗೊಂಡಿರುವುದು ವಿಶೇಷ. ವಿಷಯದ ಸಮರ್ಥನೆ 'ವಾದಿರಾಜ' ಎಂಬ ಹೆಸರನ್ನು ಅನ್ವರ್ಥಗೊಳಿಸಿದೆ. ಒಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ವಾದಿರಾಜರು ಹರಿದಾಸ ಸಾಹಿತ್ಯಕ್ಕೆ, ಕನ್ನಡ ಸಾರಸ್ವತ ಲೋಕಕ್ಕೆ ಅಪಾರ ಕಾಣಿಕೆಯನ್ನಿತ್ತಿದ್ದಾರೆ ಎಂಬುದರಲ್ಲಿ ಸಂಶಯವಿಲ್ಲ.

ಇಷ್ಟು ದಿನ ಭೂ ವೈಕುಂಠ

ಇಷ್ಟು ದಿನ ಭೂ ವೈಕುಂಠ ಎಷ್ಟು ದೂರವೆನುತಿದ್ದೆ
ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದಲಿ ನಿಮ್ಮ ಕಂಡೆ ಸೃಷ್ಟಿ ಪತಿ ಶ್ರೀರಂಗೇಶ ||ಪ||

ಚಿತ್ರ ಬೀದಿ ವಿರಾಜಿತ ಚಾರುನೂಪುರ ಶೋಭಿತ
ಸಪ್ತ ಪ್ರಕಾರ ಸಂಪುಷ್ಪ ಉತ್ತಮ ಶ್ರೀರಂಗಶಾಯಿ ||೧||

- ೧೦. ಸಮಗ್ರ ದಾಸಸಾಹಿತ್ಯ ಸಂಪುಟ-೨, ಶ್ರೀವಾದಿರಾಜರ ಕೀರ್ತನೆಗಳು, ಪು. ೪೨೭.
- ೧೧. ಸಮಗ್ರ ದಾಸಸಾಹಿತ್ಯ ಸಂಪುಟ-೨, ಶ್ರೀವಾದಿರಾಜರ ಕೀರ್ತನೆಗಳು, ಪು. ೪೨೭.
- ೧೨. ಸಮಗ್ರ ದಾಸಸಾಹಿತ್ಯ ಸಂಪುಟ-೨, ಶ್ರೀವಾದಿರಾಜರ ಕೀರ್ತನೆಗಳು, ಪು. ೪೨.
- ೧೩. ಸಮಗ್ರ ದಾಸಸಾಹಿತ್ಯ ಸಂಪುಟ-೨, ಶ್ರೀವಾದಿರಾಜರ ಕೀರ್ತನೆಗಳು, ಪು. ೪೩.
- ೧೪. ಸಮಗ್ರ ದಾಸಸಾಹಿತ್ಯ ಸಂಪುಟ-೨, ಶ್ರೀವಾದಿರಾಜರ ಕೀರ್ತನೆಗಳು, ಪು. ೧೭.
- ೧೫. ಸಮಗ್ರ ದಾಸಸಾಹಿತ್ಯ ಸಂಪುಟ-೨, ಶ್ರೀವಾದಿರಾಜರ ಕೀರ್ತನೆಗಳು, ಪು. ೫೭೯.
- ೧೬. ಸಮಗ್ರ ದಾಸಸಾಹಿತ್ಯ ಸಂಪುಟ-೨, ಶ್ರೀವಾದಿರಾಜರ ಕೀರ್ತನೆಗಳು, ಪು. ೫೭೭.

ಗ್ರಂಥಮಾಲಾ

- ೧. ಡಾ. ಬಿ.ಎನ್. ನಾಗರತ್ನ (ಸಂ.), ಸಮಗ್ರ ದಾಸಸಾಹಿತ್ಯ ಸಂಪುಟ-೨, ವಾದಿರಾಜರ ಕೀರ್ತನೆಗಳು, ಕನ್ನಡ ಮತ್ತು ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಇಲಾಖೆ, ಬೆಂಗಳೂರು.
- ೨. ಬೇಲೂರು ಕೇಶವದಾಸರು, ಡಿ.ವಿ.ಕೆ. ಮೂರ್ತಿ, ಶ್ರೀ ಕರ್ನಾಟಕ ಭಕ್ತ ವಿಜಯ, ಕೃಷ್ಣಮೂರ್ತಿಪುರಂ, ಮೈಸೂರು.
- ೩. ಡಾ. ಶೀಲಾದಾಸ, ಸುಳಾದಿಗಳು ಒಂದು ಅಧ್ಯಯನ, ಶ್ರೀ ರಾಘವೇಂದ್ರ ಸ್ವಾಮಿಗಳವರ ಮಠ, ಮಂತ್ರಾಯ.

ದುಷ್ಟ ಮನುಜರು ಪೇಳ್ವ ನಿಷ್ಕುರದನುಡಿತಾಳು
 ಕಷ್ಟ ಬಂದರೆ ತಾಳು ಕೆಂಗಡದೆ ತಾಳು
 ನೆಟ್ಟಸಸಿ ಫಲ ಬರುವ ತನಕ ಶಾಂತಿಯ ತಾಳು
 ಕಟ್ಟು ಬುತ್ತಿಯ ಮುಂದೆ ಉಣಲುಂಟು ತಾಳು ||೧||

ಹಳೆದು ಹಂಗಿಸುವ ಹಗೆಯ ಮಾತನು ತಾಳು
 ಸುಳಿ ನುಡಿ ಕುಹಕ ಕಲಮಂತ್ರವನು ತಾಳು
 ಅಳಂಕವಲೆ ಬಿರುಸು ಬಿಂಕದ ನುಡಿಯನೀತಾಳು
 ಹಲಧರಾನುಜನನ್ನು ಹೃದಯದಲಿ ತಾಳು ||೨||

ನಕ್ಕು ನುಡಿದವರ ಮುಂದೆ ಮುಕ್ಕರಿಸದೆ ತಾಳು
 ಅಕ್ಕಸವ ಮಾಡುವವರ ಅಕ್ಕರದಿ ತಾಳು
 ವಕ್ಷೇಶ ಹಯವದನನ ಶರಣೆಂದು ಬಾಳು

ಟಿಪ್ಪಣಿಗಳು

೧. ಸಮಗ್ರ ದಾಸಸಾಹಿತ್ಯ ಸಂಪುಟ-೩, ಪುಟ ೩೫೫.
೨. ಸಮಗ್ರ ದಾಸಸಾಹಿತ್ಯ ಸಂಪುಟ-೩, ಶ್ರೀವಾದಿರಾಜರ ಕೀರ್ತನೆಗಳು, ಪು. ೩೧.
೩. ಸಮಗ್ರ ದಾಸಸಾಹಿತ್ಯ ಸಂಪುಟ-೩, ಶ್ರೀವಾದಿರಾಜರ ಕೀರ್ತನೆಗಳು, ಪು. ೧೫೬.
೪. ಸಮಗ್ರ ದಾಸಸಾಹಿತ್ಯ ಸಂಪುಟ-೩, ಶ್ರೀವಾದಿರಾಜರ ಕೀರ್ತನೆಗಳು, ಪು. ೨೦೯.
೫. ಸಮಗ್ರ ದಾಸಸಾಹಿತ್ಯ ಸಂಪುಟ-೩, ಶ್ರೀವಾದಿರಾಜರ ಕೀರ್ತನೆಗಳು, ಪು. ೨೧೫.
೬. ಸಮಗ್ರ ದಾಸಸಾಹಿತ್ಯ ಸಂಪುಟ-೩, ಶ್ರೀವಾದಿರಾಜರ ಕೀರ್ತನೆಗಳು, ಪು. ೨೧೯.
೭. ಸಮಗ್ರ ದಾಸಸಾಹಿತ್ಯ ಸಂಪುಟ-೩, ಶ್ರೀವಾದಿರಾಜರ ಕೀರ್ತನೆಗಳು, ಪು. ೩೦೩.
೮. ಸಮಗ್ರ ದಾಸಸಾಹಿತ್ಯ ಸಂಪುಟ-೩, ಶ್ರೀವಾದಿರಾಜರ ಕೀರ್ತನೆಗಳು, ಪು. ೩೩೩.
೯. ಸಮಗ್ರ ದಾಸಸಾಹಿತ್ಯ ಸಂಪುಟ-೩, ಶ್ರೀವಾದಿರಾಜರ ಕೀರ್ತನೆಗಳು, ಪು. ೨೪೭.
೧೦. ಸಮಗ್ರ ದಾಸಸಾಹಿತ್ಯ ಸಂಪುಟ-೩, ಶ್ರೀವಾದಿರಾಜರ ಕೀರ್ತನೆಗಳು, ಪು. ೩೮೨.
೧೧. ಸಮಗ್ರ ದಾಸಸಾಹಿತ್ಯ ಸಂಪುಟ-೩, ಶ್ರೀವಾದಿರಾಜರ ಕೀರ್ತನೆಗಳು, ಪು. ೪೧೯.
೧೨. ಸಮಗ್ರ ದಾಸಸಾಹಿತ್ಯ ಸಂಪುಟ-೩, ಶ್ರೀವಾದಿರಾಜರ ಕೀರ್ತನೆಗಳು, ಪು. ೪೨೧.
೧೩. ಸಮಗ್ರ ದಾಸಸಾಹಿತ್ಯ ಸಂಪುಟ-೩, ಶ್ರೀವಾದಿರಾಜರ ಕೀರ್ತನೆಗಳು, ಪು. ೪೨೭.
೧೪. ಸಮಗ್ರ ದಾಸಸಾಹಿತ್ಯ ಸಂಪುಟ-೩, ಶ್ರೀವಾದಿರಾಜರ ಕೀರ್ತನೆಗಳು, ಪು. ೪೪೮.
೧೫. ಸಮಗ್ರ ದಾಸಸಾಹಿತ್ಯ ಸಂಪುಟ-೩, ಶ್ರೀವಾದಿರಾಜರ ಕೀರ್ತನೆಗಳು, ಪು. ೪೪೮.
೧೬. ಸಮಗ್ರ ದಾಸಸಾಹಿತ್ಯ ಸಂಪುಟ-೩, ಶ್ರೀವಾದಿರಾಜರ ಕೀರ್ತನೆಗಳು, ಪು. ೪೨೭.
೧೭. ಸಮಗ್ರ ದಾಸಸಾಹಿತ್ಯ ಸಂಪುಟ-೩, ಶ್ರೀವಾದಿರಾಜರ ಕೀರ್ತನೆಗಳು, ಪು. ೪೩೧.